

Vzroki in razlogi zakaj mali ljudje postanejo veliki diktatorji

Raziskovalno področje: ZGODOVINA

Raziskovalna naloga

Ime šole: Srednja elektro-računalniška šola Maribor

Ime in priimek avtoric: Maja Cvetkova in Patricija Preglav

Mentorica: Petra Marčič Najžar, prof. zgo. in soc., mag. prof. inkl. ped.

Maribor, 2023

KAZALO VSEBINE

KAZALO VSEBINE	2
KAZALO SLIK.....	5
LEGENDA KRATIC.....	7
1 POVZETEK.....	8
2 UVOD	9
2.1 Opredelitev problema	9
2.2 Cilji.....	9
2.3 Hipoteze.....	9
2.4 Metode dela	10
3 ŽIVLJENJE	11
3.1 Zgodnje življenje	11
3.2 Najstniška leta	13
3.3 Vstop v odraslo življenje	14
3.4 Prva svetovna vojna	16
3.5 Pivniški puč in zapor Landsberg.....	17
3.5.1 Hitler za rešetkami	18
3.5.2 Na robu samomora	19
3.5.3 Razkošje v zaporu.....	20
3.5.4 Nacisti krojili zaporniški vsakdan.....	21
3.5.5 Razpad stranke	22
3.5.6 'Mein Kampf'.....	23
3.5.7 Pogojni izpust.....	24
3.5.8 Nacisti na prostosti.....	25
3.6 Nov vzpon nacistov.....	26

3.7	Druga svetovna vojna	31
3.7.1	Zavezništvo z Japonsko	31
3.7.2	Začetek druge svetovne vojne	31
3.8	Pot do poraza	33
3.9	Poraz in smrt.....	36
4	ZDRAVSTVENE IN PSIHIČNE MOTNJE.....	38
4.1	Psihične motnje	38
4.2	Zdravstvene težave	39
4.3	Zdrave in nezdrave navade	40
5	ATENTATI	42
5.1	1938: Maurice Bavaud (Munchen).....	42
5.2	1939: Časovna bomba Georga Elaserja, Beer Hall (Munchen)	42
5.3	1943: Henning von Tresckow (Smolensk, Rusija).....	43
5.4	1943: Smrtni objem Rudolfa von Gersdorffa (Berlin).....	43
5.5	1943: Samomorilska misija majorja Axela von dem Busscheja (Volčji brlog, Poljska).....	44
5.6	1944: Valkira (Volčji brlog, Poljska)	44
5.7	1944: Foxly	45
6	ZANIMIVOSTI.....	46
6.1	Obsedenost s samopodobo.....	46
6.2	Ljubezni do opere	46
6.3	Vojska govorečih psov	46
6.4	Ailurofobija	47
6.5	The Great Dictator	47
6.6	Hitlerjevi brki	47
6.7	Zdravnik njegove družine je bil Jud	47

6.8	Njegov polnečak se je boril za ameriško mornarico	48
6.9	Nobelova nagrada za mir.....	48
6.10	Zagovarjal je dobrobit živali.....	49
6.11	Človek leta.....	49
6.12	Hitlerjevo družinsko drevo	49
6.13	Geli Raubal.....	52
6.14	Hitlerjeva druga knjiga (Zweites Buch).....	54
7	PRIMERJAVA Z DRUGIMI DIKTATORJI	55
7.1	Benito Mussolini.....	55
7.2	Josip Stalin	56
7.3	Primerjava – podobnosti in razlike.....	58
	RAZPRAVA.....	60
	DRUŽBENA ODGOVORNOST	62
	ZAKLJUČEK	63
	ZAHVALE.....	64
	VIRI IN LITERATURA	65
	Elektronski viri	65
	Viri člankov	68
	VIRI SLIK	69

KAZALO SLIK

Slika 1: Hitler kot dojenček (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler , 23. 1. 2023)	11
Slika 2: Hitlerjeva mati – Klara Hitler (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler , 23. 1. 2023)	12
Slika 3: Hitlerjev oče – Alois Hitler (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler , 23. 1. 2023)	12
Slika 4: Grob Hitlerjevih staršev (vir: Wikipedia, Klara Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Klara_Hitler , 23. 1. 2023)	14
Slika 5: Dunajska državna operna hiša, 1912 – naslikal Hitler (vir: Wikipedia, Paintings by Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Paintings_by_Adolf_Hitler , 23. 1. 2023)	15
Slika 6: Značka Black Wound (vir: Warmilitaria, wounded badges – dostopno na: https://www.warmilitaria.it/en/wounded-badges/300-wound-badge-black.html , 23. 1. 2023)	16
Slika 7: Knjiga Mein Kampf – 'Moj boj' (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Beer_Hall_Putsch_and_Landsberg_Prison , 23. 1. 2023)	24

Slika 8: Benito Mussolini in Adolf Hitler (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Rearmament_and_new_alliances , 23. 1. 2023)	30
Slika 9: Hitler v Parizu (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Start_of_World_War_II , 23. 1. 2023).....	32
Slika 10: Napoved vojne ZDA (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Path_to_defeat , 23. 1. 2023)	34
Slika 11: Prva stran časopisa oboroženih sil ZDA, ki naznanja Hitlerjevo smrt (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Defeat_and_death , 23. 1. 2023)	37
Slika 12: Hitlerjevo družinsko drevo (vir: Wikipedia, Adolf Hitler – dostopno na: https://www.thoughtco.com/hitlers-family-tree-1779646 , 23. 1. 2023)	51
Slika 13: Geli Raubal in Adolf Hitler (vir: All That's Interesting, Geli Raubal – dostopno na: https://allthatsinteresting.com/geli-raubal , 23. 1. 2023)	53
Slika 14: Hitlerjeva druga knjiga (vir: Wikipedia, Hitler's Zweites Buch – dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Hitlers_Zweites_Buch , 23. 1. 2023)	54

LEGENDA KRATIC

- SA - Jurišni oddelek
- NSDAP - Nacionalsocialistična nemška delavska stranka
(Nemško: Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei; krajše nacistična stranka)
- DNVP - Nemška nacionalna ljudska stranka
(Nemško: Deutschnationale Volkspartei)
- REICHSTAG – Vladni urad v Berlinu

1 POVZETEK

Ključne besede: diktator, psihične motnje, zdravstvene motnje

V začetku raziskovalne naloge sva opisali Hitlerjevo življenje, saj sva želeli skozi potek njegovega življenja odkriti, kaj vse bi lahko vplivalo na njegovo zdravstveno in psihično stanje, vendar to ne opravičuje njegovih dejanj, ki so povzročila tako huda grozodejstva, ki jih beleži zgodovina.

Med raziskovanjem sva naleteli tudi na različna mnenja nekaterih znanstvenikov in odkrili, v kakšnem stanju je bil pred smrtjo. Nato sva opisali še sedem atentatov na njegovo življenje in v raziskovalno nalogo vključili še nekatere manj znane zanimivosti o diktatorju. Nazadnje sva Hitlerja primerjali z dvema drugima bolj znanima diktatorjema, Josipom Stalinom in Benito Mussolinijem.

SUMMARY

Key words: dictator, mental disorders, health disorders

At the beginning of the research paper, we described Hitler's life, because we wanted to discover everything that could affect his health and mental state during the course of his life, but this does not justify his actions, which were such terrible atrocities recorded in history .

During the research, we also encountered different opinions of some scientists and discovered what state he was in before his death. Then we described seven more attempts on his life and included some lesser-known interesting facts about the dictator in the research task. Finally, we compared Hitler to two more famous dictators, Joseph Stalin and Benito Mussolini.

2 UVOD

Raziskovalna naloga, ki sva se jo s sošolko lotili, je nastala zaradi radovednosti in želje po razumevanju, zakaj nekateri ljudje postanejo to kar so.

Bolj podrobno se bova lotili raziskovanja o življenju Adolfa Hitlerja in njegovega vedenja ter psihičnega stanja. Prav tako bova poskušali odkriti, če in kaj je na njega najbolj vplivalo, da je postal takšen kakršen je bil.

2.1 Opredelitev problema

Problem, ki ga bova obravnavali je lahko prisoten pri marsikom, toda zanima naju življenje Adolfa Hitlerja in kateri dogodki so na njem najbolj pustili svoj pečat ter ga zaznamovali za celotno življenje.

2.2 Cilji

Cilj te raziskovalne naloge je, da odkrijeva, kakšno je bilo Hitlerjevo življenje in kaj ga je zaznamovalo ter ga pripeljalo do takšnega človeka, kot je bil na koncu. Prav tako naju zanima kakšne motnje bi lahko imel in kako bi lahko ljudje okoli njega vplivali na njegove odločitve.

2.3 Hipoteze

Pri raziskovanju sva si zastavili naslednje hipoteze:

- Adolf Hitler je imel psihične težave, ki so posledično vplivale na njegove odločitve.
- Zaradi težav v družini je kasneje utrpel sociološke in psihološke motnje.
- V današnjem svetu še obstajajo potomci Hitlerjeve širše družine.

2.4 Metode dela

V raziskovalni nalogi bova uporabili elektronske vire, knjižne vire in vire iz člankov (History). Na internetu bova uporabile spletne članke in morebitne videoposnetke. Iz člankov History pa bova iskali razne zgodbe o Hitlerju, kjer bova pridobili pomembne podatke za najino raziskavo.

3 ŽIVLJENJE

3.1 Zgodnje življenje

Adolf Hitler se je rodil v majhnem avstrijskem mestu Braunau am Inn v Zgornji Avstriji, 20. aprila leta 1889. Krščen je bil v katoliški veri. Rodil se je staršema Aloisu Hitlerju in Klari Hitler. Njegov oče je bil zelo nasilen človek, tako verbalno kot tudi fizično. Adolfa je pretepal in ga poniževal že od zgodnjega otroštva. Njegova mati je tiho prenašala nasilje v družini in trpela za prenaplo izgubo štirih otrok oz. Hitlerjevih sorojencev. Zgodnje otroštvo sta preživela samo on in njegova mlajša sestra Paula.¹

Slika 1: Hitler kot dojenček (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

¹Adolf Hiter, b. d.

*Vzroki in razlogi
zakaj mali ljudje postanejo veliki diktatorji*

Slika 2: Hitlerjeva mati – Klara Hitler (dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

Slika 3: Hitlerjev oče – Alois Hitler (dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

Pri štirih letih je Hitler skoraj utoni v reki Inn, vendar ga je rešil njegov vrstnik Johann Kuehberger, ki je kasneje postal duhovnik in to zgodbo razkril medijem šele na svoji smrtni postelji. Leta 1897 se je Hitlerjeva družina preselila v Lambach in tam je osemletni Adolf obiskoval ure petja v cerkvenem pevskem zboru ter celo razmišljal, da bi postal duhovnik. Tri leta kasneje je zaradi ošpic umrl njegov mlajši brat Edmund, kar ga je zelo prizadelo in ga spremenilo v problematičnega fanta, ki se je nenehno prepiral z očetom in učitelji.²

3.2 Najstniška leta

Hitlerjev oče je želel, da bi mu sin sledil v karieri, ki si jo je sam ustvaril v carinskem uradu. Zaradi tega ga je proti njegovim željam poslal na šolo v Linz. V upanju, da bi njegov oče sprevidel, da tehniška šola ni zanj, je imel Hitler tam namenoma slab uspeh. Želel si je iti na klasično šolo, kjer bi lahko postal umetnik.³

V teh letih je začel razvijati nemške nacionalistične ideje in jih skupaj z vrstniki izkazoval s pozdravom *'Heil'* ter s petjem *'Deutschlandlied'* namesto avstrijske cesarske himne.⁴

Po očetovi nenadni smrti zaradi pljučne krvavitve 3. januarja leta 1903, je Hitlerjev uspeh v šoli še bolj upadel in mati mu je dovolila, da zamenja šolo. Leta 1904 v septembru se je vpisal na šolo v Steyrju, kjer sta se izboljšala tako njegov uspeh kot tudi vedenje. V letu 1905 je pri 16-ih letih šolo zapustil brez želje po nadaljnjem izobraževanju in brez jasnega načrta za kariero in življenje.⁵

Ko je njegova mati Klara leta 1907 umirala za rakom dojke, je Hitler odpotoval na Dunaj, da bi se vpisal na dunajsko Akademijo za umetnost. Sprejemnega izpita mu ni uspelo narediti, vendar se je po materini smrti 21. decembra 1907 vrnil na Dunaj, v upanju, da

² Adolf Hiter, b. d.

³ Prav tam.

⁴ Prav tam.

⁵ Prav tam.

bi ponovno poskusil narediti sprejemni izpit za vpis na Akademijo umetnosti. Njegova mati je umrla za rakom dojke pri 47-ih letih.⁶

Slika 4: Grob Hitlerjevih staršev (dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Klara_Hitler, 23. 1. 2023)

3.3 Vstop v odraslo življenje

Pri 18-ih je bil Hitler brez staršev in denarja, ter se je moral sam preživljati. Živel je v zavetiščih za brezdomce in si denar služil kot občasni delavec ter z slikanjem in prodajo dunajskih znamenitosti. Med svojim časom na Dunaju je sledil vse večji strasti do arhitekture in glasbe ter odkril tudi ljubezen do opere.⁷

⁶ Adolf Hiter, b. d.

⁷ Prav tam.

Slika 5: Dunajska državna operna hiša, 1912 – naslikal Hitler (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Paintings_by_Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

Na Dunaj je bil Hitler prvič izpostavljen rasističnemu načinu razmišljanja. Župan Karl Lueger in drugi populistični tistega časa so izrabljali vzdušje hudega antisemitizma ter tudi nacionalistične ideje. V okrožju Mariahilf-a, kjer je živel Hitler je imel nemški nacionalizem posebej veliko privrženecov. V tem času je razvil tudi občudovanje do Martina Luthra ter bral lokalne časopise kot je Deutsches Volksblatt, ki so razpihovali strahove, da bi jih preplaval naval vzhodnoevropskih Judov.⁸

Hitler bi naj bil »potrjen antisemit« še preden je zapustil Linz po trditvah, ki jih je podal njegov prijatelj August Kubizek. Medtem je Hitler v knjigi Mein Kampf zapisal, da se je njegov antisemitizem razvil šele na Dunaju, a se oseb,a ki mu je pomagal prodajati njegove slike Reinhold Hanisch, s to trditvijo ne strinja. Hitler naj bi po njegovih besedah imel opravka z Judi, že medtem ko je živel na Dunaju. O tem obstaja še veliko drugih teorij, a nobena z gotovostjo ne more potrditi izvora Hitlerjevega antisemitizma.⁹

Po tem, ko je maja 1913 prejel še zadnji del očetove posesti, se je preselil v München. 5. februarja 1914 je zaradi vpoklica v avstro-ogrsko vojsko odpotoval v Salzburg na zdravniški pregled. Tam je bil ocenjen kot nesposoben za službo, zato se je vrnil v München. Hitler je kasneje trdil, da ni želel služiti Habsburškemu cesarstvu zaradi

⁸ Adolf Hitler, b. d.

⁹ Prav tam.

mešanice ras v njegovi vojski in njegovega prepričanja, da je propad Avstro-Ogrske neizbežen.¹⁰

3.4 Prva svetovna vojna

V letu 1914, se je Hitler avgusta prostovoljno prijavil v Bavarsko vojsko. Bavarske oblasti so 10 let kasneje izdale poročilo, v katerem je pisalo, da je bilo dovoljenje Hitlerju, da služi, skoraj zagotovo administrativna napaka, saj bi ga kot avstrijskega državljana morali vrniti v Avstrijo. Napotili so ga v bavarski rezervni pehotni polk¹¹ 16, kjer je služil kot kurir in je na fronte prenašal sporočila poveljnikov. Prisoten je bil v prvi bitki pri Ypresu, bitki pri Arrasu in bitki pri Sommi, v kateri je bil tudi ranjen. Za hrabrost je bill leta 1914 odlikovan in prejel železni križec drugega razreda. Po naročilu poročnika Huga Gutmanna, Hitlerjeva judovskega nadrejenega, je 4. avgusta 1918 prejel še železni križec prvega razreda. 18. maja leta 1918 pa je prejel značko Black Wound^{12, 13}

Slika 6: Značka Black Wound (dostopno na:

<https://www.warmilitaria.it/en/wounded-badges/300-wound-badge-black.html>,

23. 1. 2023)

¹⁰ Adolf Hitler, b. d.

¹¹ Polk je stalna vojaška formacija, sestavljena iz 3-5 bataljonov, katerim poveljuje podpolkovnik oz. polkovnik. Ima 2000 do 6000 vojakov.

¹² Značka Black Wound je bila podeljena vojakom, ki so bili ranjeni med prvo svetovno vojno.

¹³ Adolf Hitler, b. d.

Med službovanjem v poveljstvu je Hitler nadaljeval s svojim umetniškim delom in prav tako risal navodila za vojaški časopis. Med bitko pri Sommi, oktobra 1916, je bil ranjen v levo stegno, ko je granata eksplodirala v rovu za kurirje. Hitler je skoraj dva meseca preživel v bolnišnici v Beelitzu, v svoj polk pa se je vrnil 5. marca 1917. V napadu z Iperitom¹⁴, 15. oktobra 1918, je začasno oslepel in bil hospitaliziran v Pasewalku. Ko je bil tam, je izvedel za poraz Nemčije in – po lastnih besedah – ko je prejel to novico, je doživel drugi napad slepote.¹⁵

Hitler je vojno opisal kot “največjo od vseh izkušenj”, njegovi poveljniki pa so ga pohvalili za njegov pogum. Njegova vojna izkušnja je okrepila njegov nemški patriotizem in bil je šokiran nad predajo Nemčije novembra 1918. Zagrenjenost nad propadom vojnih prizadevanj je začela oblikovati njegovo ideologijo.¹⁶

Versajska pogodba je določala, da se mora Nemčija odreči več svojih ozemelj, prav tako je državi uvedla gospodarske sankcije in ji naložila visoke odškodnine. To pogodbo ter gospodarske, družbene in politične razmere v Nemčiji po vojni, je Hitler pozneje izrabil za politične koristi.¹⁷

3.5 Pivniški puč in zapor Landsberg

Leta 1923 je Hitler pridobil pomoč generala prve svetovne vojne Ericha Ludendorffa za poskus državnega udara, znanega kot 'pivniški puč'. Nacistična stranka je za svoj nastop in politiko uporabljala italijanski fašizem. Hitler je želel posnemati 'Marš na Rim' Benita Mussolinija, iz leta 1922 tako, da je izvedel svoj državni udar na Bavarskem in s tem izzval vlado v Berlinu. Z Ludendorffom sta iskala podporo pri državnem komisarju Gustavu Ritterju von Kahra. Ni se jima posrečilo, saj je Kahr skupaj s policijskim načelnikom Hansom Ritterjem vonn Seissejem in generalom Ottom von Lossowom želel uvesti nacionalistično diktaturo brez Hitlerja.¹⁸

¹⁴ Iperit je bojni plin, ki so ga v prvi svetovni vojni uporabljali kot kemično orožje.

¹⁵ Adolf Hitler, b. d.

¹⁶ Prav tam.

¹⁷ Prav tam.

¹⁸ Prav tam.

3.5.1 Hitler za rešetkami

Adolf Hitler je za zapahi presedel osem mesecev in v tem času ni mogel nadzorovati nacistične stranke. Pozneje je dejal, da je bil zapor velika sreča in najboljše, kar se mu je zgodilo.¹⁹

Pivniški puč v Münchnu, eden od dogodkov, ki so zaznamovali vzpon Hitlerja na oblast in s katerimi so poskušali zrušiti Weimarsko republiko, je bil s pravosodnega vidika čista veleizdaja. Hitlerje kot pobudnik s poskusom državnega udara tvegala dosmrtno ječo. A tudi v vrstah sodnih oblasti je imel veliko podpornikov, ki so zanj odredili samo blago kazen. V zaporu je imel čas za oblikovanje in razvijanje nacistične ideologije, ki jo je natančno opisal v knjigi Moj Boj (Mein Kampf).²⁰

Sodna dvorana v Münchnu je bila napolnjena do zadnjega kotička. Državni tožilec je 24 dni zasliševal obtožence, ki so novembra 1923 organizirali tako imenovani pivniški puč - poskus zrušenja nemške vlade. Obtoženi so bili veleizdajstva, zelo hudega zločina, ki se je kaznoval z dosmrtno zaporno kaznijo. Zadnji dan sojenja, 27. marca 1924, je dobil besedo Adolf Hitler, vodja puča. Celotno sojenje je spretno izkoriščal za izražanje političnih stališč in igral na karte nacionalnega ponosa in čustev.²¹

»Dragi gospodje, vi nas ne morete obsoditi,« je rekel sodnikom. »Sodbo bo izrekla večna zgodovinska pravica. Lahko nas tisočkrat obsodite, ampak boginja, ki bdi nad večno pravico zgodovine, bo z nasmehom raztrgala obtožnico na drobne koščke – in nas oprostila,« je naznanil 34-letni Hitler. Na prsih je nosil železni križ, s katerim so ga po prvi svetovni vojni nagradili za hrabrost.²²

Hitlerja niso oprostili. Preveč je bilo dokazov, zato so ga sodniki razglasili za krivega. Toda naložili so mu presenetljivo milo kazen: samo pet let zapora z možnostjo pogojnega prestajanja kazni že po šestih mesecih. Sodba je državnega izdajalca v

¹⁹ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018)

²⁰ Prav tam.

²¹ Prav tam.

²² Prav tam.

hipu spremenila v nacističnega mučenika, ki mu med prestajanjem kazni zagotovo ne bo hudega.²³

»Zaporniški čas je bil zame univerzitetno izobraževanje na državne stroške,« je nekoč dejal, »spodleteli puč pa morda najboljše, kar se mi je zgodilo!«²⁴

3.5.2 Na robu samomora

Ko govorimo o pivniškem puču, beseda 'najboljše' ni najprimernejša, saj se je udar sredi trga Odeon-splatz v Münchnu razvil v pravi krvavi obračun. Policisti so streljali naravnost v skupino nacistov. V napadu jih je 14 ljudi izgubilo življenje. Hitler se je rešil po eni od stranskih ulic, od koder so ga odpeljali v vasico Uffing, kjer je živel njegov prijatelj Ernst Hanfstaengl. Ta je že pobegnil v Avstrijo, doma pa je bila njegova žena Helene, ki je nacističnega voditelja spustila v hišo.²⁵

Čez nekaj dni je hišo obkolilo sedem policistov in Hitlerja je zajel obup. »Konec je! Da bi se pustil ujeti tem svinjam? Nikoli! Raje umrem!« naj bi takrat kričal. Hotel je storiti samomor, a mu je Hanfstaenglova to preprečila. S spretnim prijemom je obupancu izmaknila pištolo iz roke.²⁶

Ob začetku sodnega procesa, 26. februarja 1924, je nacistični vodja uvidel, da lahko uporabi sodno dvorano za širjenje svojih misli o držani revoluciji. S svojimi prav tako obtoženimi pajdaši je ponosno prišel na sodišče. Nihče od njih ni nosil zaporniških oblačil. Namesto tega so nekateri imeli rjave uniforme SA, paravojaške organizacije pod okriljem nacistične stranke, drugi pa temne obleke, kakršno je oblekel tudi Hitler.²⁷

Ko so vsi sedli, je Hitler eno minuto samo molče stal in se s kritičnim pogledom sprehajal po dvorani. Možje na obtožni klopi so imeli dovolj razlogov za upanje v dober razplet: Hitlerjeve ideje so imele privrženca v širokem krogu ljudi, poskus udara pa podpornike v samem vrhu družbe. München je predstavljal nacistično trdnjavo, zato so

²³ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

²⁴ Prav tam.

²⁵ Prav tam.

²⁶ Prav tam.

²⁷ Prav tam.

lahko računali tudi na simpatije predsednika sodišča Georga Neithardta. Hitlerju so dovolili, da govori, kolikor hoče – prvi dan procesa je govoril skoraj štiri ure, ne da bi kdo prekinil.²⁸

Med pričami so sedeli Gustav Ritter von Kahr in še dva druga pomembna člana deželne vlade, ki so med udarom sprva podpirali Hitlerja. Von Kahra so pred nekaj meseci izbrali za generalnega komisarja Bavarske, s čimer je imel skoraj tako močna pooblastila kot diktator. Poveljeval je tudi vojakom zvezne dežele. Za Hitlerja je bilo zato ključnega pomena, da ga je pridobil na svojo stran.²⁹

Čeprav je bil Hitler tisti, ki so ga obtožili veleizdaje, mu je Neithardt dovolil zaslišati von Kahra. Hitler je poudaril, da sta se s von Kahrom odločila skupaj izvesti udar in to naj bi bila potrdila tudi s stiskom rok. Da bi prestrašil komisarja, je stopil k njemu in zarohnel: »Sem lažnivec ali nisem?«³⁰

3.5.3 Razkošje v zaporu

Pristranska sodniška obravnava in blaga kazen, ki je doletela Hitlerja, sta sprožili osuplost tako v Nemčiji kot drugod po svetu. Britanski časopis The Times je zapisal, da je bil sodni proces prava »aprilska šala«, levo politična nemška revija Die Weltbuhne pa je svarila: »V Münchnu se je začel pravosodni umor republike.« Hitlerjevi privrženci pa so slavili. Veliko jih je prišlo na sodišče s polnim naročjem rož, v dvorani so odmevali tudi navdušeni vzkliki »heil«. Preden so Hitlerja in njegove pajdaše odpeljali na prestajanje zaporne kazni v zapor Landsberg, jih je pred zgradbo sodišča pričakala in pozdravljala ogromna množica ljudi.³¹

Potem so se odpravili na pot. Po 60 kilometrih je Hitler prispel v zapor, kjer so ga imenovali za »častnega zapornika«. Dobil je celico št. 7, prostorno, svetlo sobo v drugem nadstropju. Opremljena je bila s posteljo, nočno omarico in naslonjačem. Skozi velika okna je prihajalo ogromno svetlobe, male rešetke pa niso prav nič zakrivalo

²⁸ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

²⁹ Prav tam.

³⁰ Prav tam.

³¹ Prav tam.

razgleda na mesto. Že od prvega dne so v zapor kar deževala pisma in darila za obsojenca. V mnogih paketih se je skrivala hrana, zato je Hitlerjeva celica dobila vzdevek »Delikatesa«. »Z vsemi izdelki, ki jih je dobil, bi lahko odprl manjšo trgovino z živili in trgovino z vinom,« je komentiral Ernst Hanfstaengl, ki se je izognil obsodbi in po sojenju opravljal funkcijo posrednika med stranko in njenim zaprtim voditeljem. Hitlerjev 35. rojstni dan, 20. april 1924, nikakor ni minil neopazno. »Njegova soba in skupni prostor za druženje sta bila videti kot velik travnik, poln cvetja. Dišalo je kot v botaničnem vrtu,« je povedal paznik Otto Lurker.³²

Najboljšega darila pa ni mogel doživeti v živo, ampak se je moral zadovoljiti z opisom v časopisu: v pivnici Bürgerbraukeller, v kateri je Hitler začel poskus državnega udara, so pripravili veliko zabavo. Zbralo se je 3000 nacistov, veteranov prve svetovne vojne in privržencev drugih nacionalističnih gibanj, da bi skupaj slavili »človeka, ki je prižgal plamen hrepenenja po svobodi in nacionalno zavest v nemškem ljudstvu«, je zapisal eden od časopisov.³³

3.5.4 Nacisti krojili zaporniški vsakdan

Hitlerjevi privrženci so pogosto obiskovali zapornika. Paznik je povedal, da ga je v aprilu in maju dnevno obiskalo pet ali več ljudi iz vseh koncev Nemčije: »Bili so vseh starosti in družbenih slojev. Visoki, bradati moški v usnjenih hlačah in podkovanih čevljih, delavci iz tovarn in gospodarstveniki, cerkveni možje iz katoliških in protestantskih cerkva, malomeščani, pravniki, nekdanji oficirji, profesorji, kmetje, umetniki, pomožni delavci, plemiči, knjigararji, založniki in uredniki – vsi so prišli razpravljat o najrazličnejših vprašanjih.« V zapor so se zgrinjale tudi ženske oboževalke. Želele so pozdraviti Hitlerja ter mu izročiti darila in pecivo, ki so ga spekle zanj. Prav v tem je Hitler najbolj užival.³⁴

Aprila se je njegova družba dodatno razširila, ker so v isti zapor premestili njegove najtesnejše sodelavce pri udaru. Tako je hitro spremenil zapor v svoj teritorij. Novince so naselili v drugo nadstropje, v celice blizu Hitlerjeve. Drugi zaporniki so ta del

³² Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

³³ Prav tam.

³⁴ Prav tam.

imenovali »Poveljstvo«. Nato so pripeljali še približno 40 nacistov, ki so sodelovali v udaru kot napadalne čete. Emil Maurice, Hitlerjev voznik, je deloval kot povezovalni člen med obema skupinama v zaporu. Njegova naloga je bila tudi, da pokliče in privede novince k Hitlerju. Hans Kallenbach, eden od članov SA, je povedal: »Komaj sem prav prišel in se razgledal po celici, že se je pojavil Emil Maurice in mi sporočil, da se moram oglasiti pri führungeru.« Odnos med »podeželskimi fanti«, kot so si rekli možje iz SA, in njihovim vodjo je bil zelo uraden. Hitler se je namreč zelo zgodaj naučil ohranjati distanco med seboj in podrejenimi.³⁵

Med enim od obiskov mu je Ernst Hanfstaengl predlagal udeležbo v športnih aktivnostih v zaporu. V odgovor je dobil jasen »ne«: »Sploh ne pride v poštev. Škodilo bi disciplini, saj se za voditelja ne spodobi, da ga premagajo podporniki – četudi gre samo za igro,« je bil trdno odločen Hitler.³⁶

Obroki zapornikov v špartansko opremljeni skupni sobi so postali pravi prikaz vojaške discipline. »Vsak dan točno ob 12.00 so jetniki pognili prt na mizo. Po pravilih ga ni bilo treba, a zaporniki so ga začeli uporabljati, mi pa nismo imeli nič proti,« se je spominjal paznik Franz Hemmerich. Hitlerjevi sojetniki so vedno prišli točno. Stali so vsak ob svojem stolu in čakali na ukaz »mirno«. Nato se je Hitler s spremljevalci sprehodil ob mizi in sedel na njeno čelo. Nikoli ni nihče sedel ali vstal od mize, dokler Hitler ni dal dovoljenja.³⁷

Po večerji so se zaporniki sproščali in prižgali kakšno cigareto. Hitler je bil vedno v središču dogajanja, vse se je vrtelo okoli njegovih monologov, ki so lahko trajali pozno v noč. »Vpivali smo njegove besede, ure so tekle hitro kot minute,« je povedal paznik Kallenbach, ki se ni mogel upreti poslušanju. Kaznjenci so med večeri »ohranjali duh vojakov s fronte«.³⁸

3.5.5 Razpad stranke

³⁵ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

³⁶ Prav tam.

³⁷ Prav tam.

³⁸ Prav tam.

Hitlerjevi stranki zunaj zaporniških zidov ni šlo tako dobro. Oblasti so prepovedale NSDAP, zato je nacistično gibanje delovalo na skrivaj. Tik preden so aretirali Hitlerja, je ta za začasnega vodjo stranke imenoval Alfreda Rosenberga, urednika strankarskega časopisa *Völkischer Beobachter*. Sicer je to bil nadarjen mož, ki pa je bil len in mu je manjkalo karizme. Hitlerju se je zdel pravi človek za gretje njegovega voditeljskega stolčka, saj ni videl tveganja, da se razvije v njemu nevarnega tekmeca.³⁹

Rosenbergu ni uspelo ohraniti enotnosti nacistov. Rivalstvo in nesoglasja so jih razdeljevala, veliko razočaranih članov je prestopilo v vrste drugih skrajno desničarskih strank. Hitlerju je bilo jasno, da za rešetkami ne bo mogel ukrepati ter da bo zanj in stranko najboljše, da se ne vtika v nastalo zmedo. Vsaj dokler ne bo spet na svobodi. Takrat bo lahko spet povezal stranko, ponovno zavzel svoj položaj in se pokazal kot edini pravi vodja nacistov.⁴⁰

Takrat tudi ni imel časa, da bi stranko vodil na daljavo. Bil je namreč povsem zaposlen z zbiranjem svojih misli: »Gospod Hitler piše obsežno knjigo. Želi ji nameniti ves čas, ki ga takšna knjiga potrebuje,« se je glasilo uradno sporočilo v juliju.⁴¹

3.5.6 'Mein Kampf'

O knjigi so govorili že dlje časa, njen naslov naj bi bil *Mein Kampf* (Moj Boj). Decembra 1923 je Hitler omenil, da želi napisati esej, s katerim bo »odvrgel maske« svojim političnim nasprotnikom. Od direktorja zapora je dobil dovoljenje za nakup pisalne mize, pisalnega stroja Remington in papirja. Njegova občudovalka Winifred Wagner, snaha skladatelja Richarda Wagnerja, mu je poslala pisala, radirke in druge potrebščine. »Nisem vedela, da ima Hitler literarne ambicije,« je osupla dejala prijateljici.⁴²

Nato je začel sistematično delati na knjigi z delovnim naslovom *4½ Jahre Kampf gegen Lüge, Dummheit und Feigheit* (Štiri leta in pol boja proti lažem, neumnosti in

³⁹ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

⁴⁰ Prav tam.

⁴¹ Prav tam.

⁴² Prav tam.

strahopetnosti). Svojo precej olepšano življenjsko zgodbo je prepletel s sovraštvom do judov in prezirom do politikov, ki so po njegovem mnenju nosili odgovornost za poraz Nemčije v prvi svetovni vojni.⁴³

Slika 7: Knjiga Mein Kampf – 'Moj boj' (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Beer_Hall_Putsch_and_Landsberg_Prison,

23. 1. 2023).

3.5.7 Pogojni izpust

Hitler si je obetal pogojni izpust na prostost po samo šestih mesecih. Zaprti nacisti so napeli vse moči za vzorno obnašanje – zato, da bi jih prej izpustili in bi lahko nadaljevali uresničevanje političnih ciljev. Hitler je pozneje razkril, da je kolegom zabičal, naj se obnašajo tako, »da ob njihovi izpustitvi ne bo v zaporu nikogar, ki ga nacionalsocializem ne bi prepričal«. ⁴⁴

Njihove želje so se kmalu uresničile. Direktor zapora je bil prepričan, da se je nacistični voditelj med prestajanjem kazni prelevil v vzornega državljana: »Hitler je mož reda in

⁴³ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

⁴⁴ Prav tam.

discipline, ne samo takrat, kadar gre zanj. Ni domišljav, zadovoljen je s hrano, ne kadi in ne pije.«⁴⁵

Direktor je predvideval, da se bo vodja nacistov vrnil v politiko, ampak bo tokrat ob delu upošteval zakone: »Poskušal bo obuditi nacionalno gibanje, ampak ne bo uporabljal nasilnih metod kot prej. V desetih mesecih v ječi je nedvomno postal zrelejši in miroljubnejši, kot je bil ob prihodu sem,« je v poročilu zapisal Leybold. Med pogovorom s paznikom Hemmerichom je direktor priznal, da je Hitler nanj naredil poseben vtis: »Ko ga poslušam, tudi sam skoraj postanem nacist.« Paznik se je strinjal z nadrejenim.⁴⁶

3.5.8 Nacisti na prostosti

Vrhovni vodja policije v Münchnu Friedrich Tenner se je kljub direktorjevemu poročilu še nekaj časa obotavljal. Toda 20. decembra 1924 je Hitler smel zapustiti zapor. Knjiga *Mein Kampf* še ni bila gotova. Voznik Maurice je poskrbel za zapiske in jih v leseni škatli za gramofon skrivaj odnesel iz zapora. Pred vhomom je čakal Adolf Müller, lastnik tiskarne, ki je skrbela za vse izdaje nacistične stranke. Ob njem je Hitlerja čakal tudi Heinrich Hoffmann, njegov osebni fotograf. Odpeljala sta ga v stanovanje v ulici Thierschstrasse v Münchnu, kjer ga je pozdravila soba, polna šopkov rož in lovorjevih vencev.⁴⁷

Hitler je kmalu zaživel svoje nekdanje življenje s pogostimi obiski kavarn in znancev, pisanje knjige pa je nadaljeval. Pisal je še zadnja poglavja, medtme, ko so Rudolf Hess, Ernst Hanfstaengl in drugi tesni prijatelji pregledovali ter urejali besedilo, da so se Hitlerjevi argumenti ujemali. Delno so spremenili tudi slog izražanja, ki je bil tako zapleten in eksploziven kot Hitlerjevi govori. Urejanje besedila je trajalo več tednov. Končno je bilo vse nared za tisk.⁴⁸

⁴⁵ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

⁴⁶ Prav tam.

⁴⁷ Prav tam.

⁴⁸ Prav tam.

Neuspeli umetnik in neizobraženi brezposelni vojak je odslej lahko na obrazce bavarskega davčnega urada napisal poklic »pisatelj«. »Nisem več neznan, kar nam daje najboljše izhodišče za nov začetek,« je dejal ob navezovanju pogovora na pivniški puč, sodni proces in knjigo.⁴⁹

Če je verjel, da bo knjiga velika prodajna uspešnica, pa je verjetno doživel razočaranje. Prodaja je bila precej nizka: leta 1929, po štirih letih od izida, je »nacistično biblijo« kupilo samo 36.000 bralcev. Zanimanje zanjo se je povečalo leta 1932, po strankinem uspehu na volitvah, še močneje pa leto zatem, ko so prodali pol milijona izvodov. Knjigo sestavljata dva dela: v prvem beremo avtorjeve spomine na otroštvo in mladost ter o prvi svetovni vojni, v drugi pa o nastanku nacionalsocialističnega gibanja ter Hitlerjeva razmišljanja o državi in družbi. Skozi vso knjigo se pojavljata Hitlerjevo sovraštvo in nestrpnost do Judov. Od konca druge svetovne vojne je bilo to propagandno delo prepovedano. Desetletja je veljalo za nevarno knjigo, ki bi lahko obudila širjenje nacizma. Od leta 2015, ko je minilo 70 let od Hitlerjeve smrti, pa tiskanje ni več prepovedano, ker so avtorske pravice potekle. Izšlo je že veliko ponatisov, ki pa so komentirani in veljajo za znanstvena dela, izdajatelji pa so se zelo trudili, da ponatis ne bi spodbujal širjenja diktatorjevih idej.⁵⁰

3.6 Nov vzpon nacistov

Več kot tri leta po izpustitvi iz zapora se je Hitler osredotočal na ponovno združitev nacistične stranke pod njegovim nadzorom ter odpravo zakonske prepovedi lastnega političnega delovanja. Leta 1925 so se med novimi paravojaškimi formacijami pojavili tako imenovani zaščitni eskadroni (Schutzstaffel—SS), nasledniki Hitlerjeve udarne čete (Stosstrupp) izpred leta 1923, ki je bila zadolžena za osebno varnost Hitlerja in drugih nacističnih voditeljev. Prišlo je tudi do reorganizacije hierarhije regionalnih vej nacistične stranke, da bi zagotovili lojalnost Hitlerju.⁵¹

⁴⁹ Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018).

⁵⁰ Prav tam.

⁵¹ United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler: 1924 – 1930, 2017.

V svoji novi vladavini so nacisti obljubljali:

- obnoviti moč in ponos Nemčije z razprtjem versajske pogodbe
- vzpostaviti samozadostno in uspešno gospodarstvo, ki bo zagotavljalo polno zaposlenost na podlagi nadarjenosti in nacionalnega patriotizma
- očistiti nemške ulice in množične/popularne medije kriminalnih dejavnosti, asocialnega vedenja in domnevno nemoralnega izražanja
- izničiti domnevno marksistično (komunistično/socialistično) grožnjo nemški politiki in kulturi
- odstraniti tuje in judovske vplive (politične, gospodarske, kulturne, intelektualne in genetske), ki naj bi spodkopavali nemško družbo.⁵²

Nacisti so preizkusili svojo novo strategijo na nacionalnih parlamentarnih volitvah leta 1928. Kljub skoraj nenehnemu vznemirjenju in nasilju so nacisti v tem še vedno razmeroma uspešnem letu pod vodstvom weimarske koalicije zbrali razočarajočih 2,6 %.⁵³

Z začetkom velike depresije v prvi polovici leta 1930 je nacistična agitacija začela vse bolj vplivati na nemško prebivalstvo. Na volitvah 14. septembra 1930 je nacistična stranka dobila 18,3 % glasov, kar je bilo močno odvisno od novih volivcev, brezposelnih volivcev in odtujenih volivcev, ki so zapustili stranke srednjega razreda.⁵⁴

Nenehna volilna kampanja med letoma 1930 in 1933 je močno povečala število članov NSDAP. Noben voditelj politične stranke se ni kosal s Hitlerjevo osebno karizmo pri nagovarjanju velikih množic, majhnih skupin ali posameznikov ali privlačnosti, ki so jo nacisti ustvarili s sodobnimi volilnimi praksami. Poleg dveh nacionalnih volitev v Reichstag (parlament) julija in novembra 1932 je Hitler aprila 1932 kandidiral za predsednika proti dosedanjemu predsedniku, feldmaršalu Paulu von Hindenburgu. Čeprav je izgubil, je dobil 36,8 % glasov.⁵⁵

⁵² United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler: 1924 – 1930, 2017.

⁵³ United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler, 2017.

⁵⁴ Prav tam.

⁵⁵ Prav tam.

Hitler je premagal osebna, politična in pravna vprašanja, ki so ogrožala njegovo vodenje NSDAP in njegovo sposobnost preživetja kot nemškega voditelja v letih 1930-1932. 25. februarja 1932 je notranje ministrstvo dežele Braunschweig, ki je bilo v rokah nacistov od pomladi 1931, Hitlerja imenovalo za svetnika državne vlade. To je Hitlerju samodejno podelilo nemško državljanstvo, potrebno za kandidaturo za predsednika.⁵⁶

Volitve 31. julija 1932 so bile za Hitlerja izjemno zmagovalne. NSDAP je prejela 37,3 % glasov in tako postala največja stranka v nemški zgodovini.⁵⁷

Rezultati 6. novembra so bili politični in finančni neuspeh za Hitlerja in nacistično stranko. Nacistični delež glasov je padel na 33,1 %.⁵⁸

Januarja 1933 so se predstavniki Papena in Hitlerja dogovorili o novi vladi s Hitlerjem kot kanclerjem, von Papenom kot podkanclerjem in nacističnim voditeljem Wilhelmom Frickom kot notranjim ministrom. Čeprav je Hindenburg to rešitev pozdravil z odporom, ga je von Papenov argument, da je Nemčija brez alternativ, spodbudil, da je 30. januarja 1933 imenoval Hitlerja za kanclerja.⁵⁹

Hitler je kot kancler deloval proti poskusom nasprotnikov nacistične stranke, da bi sestavili večinsko vlado. Zaradi političnega zastoja je prosil Hindenburga, naj ponovno razpusti parlament, volitve pa so bile predvidene za začetek marca. 6. marca 1933, se je delež glasov nacistične stranke povečal na 43,9 odstotka, stranka pa je pridobila največje število sedežev v parlamentu. Hitlerjevi stranki ni uspelo zagotoviti absolutne večine, zaradi česar je bila potrebna nova koalicija z DNVP. Da bi Hitlerjeva vlada dosegla popoln politični nadzor, čeprav ni imela absolutne večine v parlamentu, je dala Ermächtigungsgesetz (Zakon o omogočitvi) na glasovanje v novoizvoljenem Reichstagu. Zakon – z uradnim naslovom Gesetz zur Behebung der Not von Volk und Reich («Zakon za odpravo stiske ljudi in Reicha») – je Hitlerjevemu kabinetu dal pooblastilo, da štiri leta sprejema zakone brez soglasja Reichstaga.⁶⁰

Zakon o pooblastilu je skupaj z odlokom o požaru Reichstaga spremenil Hitlerjevo vlado v dejansko pravno diktaturo. Ko so Hitler in njegovi zavezniki dosegli popoln

⁵⁶ United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler, 2017.

⁵⁷ Prav tam.

⁵⁸ Prav tam.

⁵⁹ Prav tam.

⁶⁰ Prav tam.

nadzor nad zakonodajno in izvršilno vejo oblasti, so začeli zatirati preostalo opozicijo. Do konca junija so bile druge stranke zastrašene, da bodo razšle. 14. julija 1933 je bila nacistična stranka razglašena za edino legalno politično stranko v Nemčiji. 2. avgusta 1934 je Hindenburg umrl. Prejšnji dan je kabinet sprejel »Zakon o najvišjem državnem uradu rajha«. Ta zakon je določal, da bo po Hindenburgovi smrti funkcija predsednika ukinjena in njegova pooblastila združena s pooblastili kanclerja. Hitler je tako postal tako vodja države kot vodja vlade in je bil uradno imenovan za Führer und Reichskanzler (vodja in kancler), čeprav je bil Reichskanzler na koncu tiho opuščen.⁶¹

Kot vodja države je Hitler postal vrhovni poveljnik oboroženih sil. 19. avgusta je združitev predsedniškega položaja z kanclerskim položajem na plebiscitu potrdilo 88 odstotkov volivcev. Hitler je prevzel Blombergov naziv vrhovnega poveljnika in s tem osebno poveljeval oboroženim silam. Hitler je poskrbel, da je njegova diktatura dobila videz zakonitosti. Medtem ko so še potekale volitve v Reichstag (leta 1933, 1936 in 1938), je bil volivcem predstavljen en sam seznam nacistov in pronacističnih »gostov«, ki je dobil več kot 90 odstotkov glasov. Te volitve so potekale v razmerah v katerih so nacisti grozili s hudimi povračilnimi ukrepi vsem, ki niso volili ali so si upali glasovati proti.⁶²

Citat iz knjige Mein Kampf: "Staatsautorität als Selbstzweck kann es nicht geben, da in diesem Fall jede Tyrannei auf dieser Erde unangreifbar und geheiligt wäre."⁶³

Prevod: "Državna oblast ne more biti sama sebi namen, saj bi bila v tem primeru vsaka tiranija na tem svetu nedotakljiva in posvečena."

Avgusta 1934 je Hitler imenoval predsednika Reichsbank Hjalmarja Schachta za ministra za gospodarstvo, naslednje leto pa za pooblaščenca za vojno gospodarstvo, zadolženega za pripravo gospodarstva na vojno. Nemčija je oktobra 1933 izstopila iz Društva narodov in Svetovne konference o razorožitvi. Januarja 1935 je več kot 90 odstotkov prebivalcev Posarja, ki je bilo takrat pod upravo Društva narodov, glasovalo

⁶¹ United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler, 2017.

⁶² Prav tam.

⁶³ HITLER, A. (1925). Mein Kampf. München.

za združitve z Nemčijo. Nemčija je marca 1936 znova zasedla demilitarizirano območje v Porenju, s čimer je kršila versajsko pogodbo.⁶⁴

Avgusta 1936 je Hitler kot odgovor na naraščajočo gospodarsko krizo, ki so jo povzročila njegova oborožitvena prizadevanja, Göringu ukazal izvedbo štiriletnega načrta za pripravo Nemčije na vojno v naslednjih štirih letih. 1. novembra je Mussolini razglasil "os" med Nemčijo in Italijo. Hitler je ukazal je, da se priprave na vojno na vzhodu začnejo že leta 1938 in najkasneje leta 1943. Od začetka leta 1938 dalje je Hitler izvajal zunanjo politiko, ki je bila končno usmerjena v vojno.⁶⁵

Slika 8: Benito Mussolini in Adolf Hitler (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Rearmament_and_new_alliances,

23. 1. 2023)

⁶⁴ HITLER, A. (1925). Mein Kampf. München.

⁶⁵ United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler, 2017.

3.7 Druga svetovna vojna

3.7.1 Zavezništvo z Japonsko

Februarja 1938 je Hitler po nasvetu svojega novoimenovanega zunanjega ministra, Joachima von Ribbentropa, prekinil kitajsko-nemško zavezništvo z Republiko Kitajsko in namesto tega sklenil zavezništvo z modernejšim in močnejšim Japonskim cesarstvom. Ukazal je tudi konec pošiljk orožja na Kitajsko in odpoklical vse nemške častnike, ki so delali s kitajsko vojsko. Kot maščevanje je kitajski general Chiang Kai-Shek odpovedal vse kitajsko-nemške gospodarske sporazume, s čimer je Nemcem odvzel veliko kitajskih surovin.⁶⁶

3.7.2 Začetek druge svetovne vojne

V zasebnih pogovorih leta 1939 je Hitler Britanijo razglasil za glavnega sovražnika, ki ga je treba premagati, in da je izbris Poljske nujen uvod za ta cilj. Skrbelo ga je, da bi vojaški napad na Poljsko lahko povzročil prezgodnjo vojno z Britanijo toda njegov zunanji minister in nekdanji veleposlanik v Londonu, Joachim von Ribbentrop, mu je zagotovil, da niti Velika Britanija niti Francija ne bosta spoštovali svojih zavez do Poljske. V skladu s tem je 22. avgusta 1939 Hitler ukazal vojaško mobilizacijo proti Poljski. Ta načrt je zahteval tiho sovjetsko podporo in pakt o nenapadanju (pakt Molotov-Ribbentrop) med Nemčijo in Sovjetsko zvezo, ki jo je vodil Josip Stalin. Vključeval je tajni sporazum o razdelitvi Poljske med obe državi.⁶⁷

V nasprotju z Ribbentropovo napovedjo, da bo Britanija prekinila anglo-poljske vezi, sta Britanija in Poljska 25. avgusta 1939 podpisali anglo-poljsko zavezništvo. To je skupaj z novicami iz Italije, da Mussolini ne bo spoštoval jeklenega pakta, spodbudilo Hitlerja, da je napad na Poljsko preložil od 25. avgusta do 1. septembra.⁶⁸

⁶⁶ Adolf Hitler, b. d.

⁶⁷ Prav tam.

⁶⁸ Prav tam.

1. septembra 1939 je Nemčija napadla zahodno Poljsko pod pretvezo, da ji je bila zavrnjena zahteva po svobodnem mestu Danzig in pravica do ekstra teritorialnih cest čez Poljski koridor, ki ju je Nemčija odstopila po Versajski pogodbi. V odgovor sta Velika Britanija in Francija Nemčiji 3. septembra napovedali vojno, kar je presenetilo Hitlerja in ga spodbudilo, da je Ribbentropa jezno vprašal: "Kaj pa zdaj?". Francija in Britanija nista takoj ukrepali v skladu z njihovimi izjavami in 17. septembra so sovjetske sile napadel vzhodno Poljsko.⁶⁹

9. aprila so nemške sile vdrle na Dansko in Norveško. Istega dne je Hitler razglasil rojstvo Velikega germanskega rajha, njegove vizije združenega imperija germanskih narodov v Evropi, v katerem so bili Nizozemci, Flamci in Skandinavci združeni v »rasno čisto« državo pod nemškim vodstvom. Maja 1940 je Nemčija napadla Francijo in osvojila Luksemburg, Nizozemsko in Belgijo. Te zmage so spodbudile Mussolinija, da je Italija 10. junija združila sile s Hitlerjem. Francija in Nemčija sta 22. junija podpisali premirje.⁷⁰

Slika 9: Hitler v Parizu (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Start_of_World_War_II, 23. 1. 2023)

⁶⁹ Adolf Hitler, b. d.

⁷⁰ Prav tam.

Britanija, katere čete so bile prisiljene evakuirati Francijo po morju iz Dunkirka, se je v bitki za Atlantik nadaljevala z bojevanjem skupaj z drugimi britanskimi dominioni. Hitler je novemu britanskemu voditelju Winstonu Churchillu predlagal mir in po njihovi zavrnitvi ukazal vrsto zračnih napadov na letalske baze in radarske postaje kraljevega letalstva v jugovzhodni Angliji. 7. septembra se je začelo sistematično nočno bombardiranje Londona. Nemška Luftwaffe ni uspela premagati kraljevih zračnih sil v tem, kar je postalo znano kot bitka za Britanijo.⁷¹

27. septembra 1940 so tristranski pakt v Berlinu podpisali Saburō Kurusu iz cesarske Japonske, Hitler in italijanski zunanji minister Ciano, kasneje pa so ga razširili še na Madžarsko, Romunijo in Bolgarijo, s čimer so se prepustile silam osi. Hitlerjev poskus vključitve Sovjetske zveze v proti britanski blok je propadel po nedokončnih pogovorih med Hitlerjem in Molotovom novembra v Berlinu. Tako je Hitler ukazal priprave za invazijo na Sovjetsko zvezo.⁷²

V začetku leta 1941 so bile nemške sile razporejene v severno Afriko, na Balkan in na Bližnji vzhod. Februarja so nemške sile prispele v Libijo, da bi okrepile italijansko prisotnost. Aprila je Hitler začel invazijo na Jugoslavijo, ki ji je hitro sledila invazija na Grčijo. Maja so bile nemške sile poslane v podporo iraškim silam v boju proti Britancem in v invazijo na Kreto.⁷³

3.8 Pot do poraza

22. junija 1941 je v nasprotju s paktom Molotov-Ribbentrop iz leta 1939 več kot tri milijone vojakov Osi napadlo Sovjetsko zvezo. Ta ofenziva (pod kodnim imenom Operacija Barbarossa) je bila namenjena uničenju Sovjetske zveze in zasegu njenih naravnih virov za kasnejšo agresijo na zahodne sile. Invazija je osvojila ogromno območje, vključno z baltskimi republikami, Belorusijo in Zahodno Ukrajino. Do začetka avgusta so čete osi napredovale 500 km in zmagale v bitki pri Smolensku. Hitler je ukazal ⁷⁴Armadni Skupini Center, naj začasno ustavi napredovanje proti Moskvi in

⁷¹ Adolf Hitler, b. d.

⁷² Prav tam.

⁷³ Prav tam.

⁷⁴ Armadna skupina Center je bilo ime dveh različnih strateških nemških armadnih skupin, ki sta se borili na vzhodni fronti v drugi svetovni vojni.

preusmeri svoje tankovske skupine v pomoč pri obkrožitvi Leningrada in Kijeva. Njegovi generali se niso strinjali s to spremembo. Njegova odločitev je povzročila krizo med vojaškim vodstvom. Premor je Rdeči armadi ponudil priložnost za mobilizacijo svežih rezerv; zgodovinar Russel Stolfi meni, da je bil to eden glavnih dejavnikov, ki so povzročili neuspeh moskovske ofenzive, ki se je nadaljevala oktobra 1941 in končala katastrofalno decembra.⁷⁵

7. decembra 1941 je Japonska napadla ameriško floto s sedežem v Pearl Harborju na Havajih. Štiri dni pozneje je Hitler napovedal vojno ZDA.⁷⁶

Slika 10: Napoved vojne ZDA (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Path_to_defeat, 23. 1. 2023)

⁷⁵ Adolf Hitler, b. d.

⁷⁶ Prav tam.

Konec leta 1942 so bile nemške sile poražene v drugi bitki pri El Alameinu, kar je preprečilo Hitlerjeve načrte za prevzem Sueškega prekopa in Bližnjega vzhoda. Preveč samozavesten v lastno vojaško strokovnost po prejšnjih zmagah leta 1940 je Hitler postal nezaupljiv do svojega vrhovnega poveljstva vojske in se je začel vmešavati v vojaško in taktično načrtovanje, kar je imelo škodljive posledice. Decembra 1942 in januarja 1943 je Hitlerjeva večkratna zavrnitev njihovega umika v bitki pri Stalingradu povzročila skoraj popolno uničenje 6. armade. Po teh številnih neuspehih je Hitlerjeva vojaška presoja postajala vse bolj nestalna, vojaški in gospodarski položaj Nemčije pa se je poslabšal skupaj z diktatorjevim zdravjem.⁷⁷

Po zavezniški invaziji na Sicilijo leta 1943 je Mussolinija odstranil z oblasti kralj Viktor Emanuel III., potem ko mu je Veliki svet fašizma izglasoval nezaupnico. Maršal Pietro Badoglio, postavljen na čelo vlade, se je kmalu predal zaveznikom. V letih 1943 in 1944 je Sovjetska zveza vztrajno silila Hitlerjevo vojsko k umiku vzdolž vzhodne fronte. 6. junija 1944 so se vojske zahodnih zaveznikov izkrcale v severni Franciji v eni največjih amfibijskih operacij v zgodovini, operaciji Overlord. Mnogi nemški častniki so sklenili, da je poraz neizogiben in da bo nadaljevanje pod Hitlerjevim vodstvom povzročilo popolno uničenje države.⁷⁸

Po besedah britanskega akademika Dana Plescha je bil Hitler decembra 1944 uvrščen na prvi seznam vojnih zločincev Komisije Združenih narodov za vojne zločine, potem ko je ugotovila, da je Hitler lahko kazensko odgovoren za dejanja nacistov v okupiranih državah. Do marca 1945 je bilo proti njemu vloženi najmanj sedem obtožnic.⁷⁹

⁷⁷ Adolf Hitler, b. d.

⁷⁸ Prav tam.

⁷⁹ Prav tam.

3.9 Poraz in smrt

Do konca leta 1944 so tako Rdeča armada kot zahodni zavezniki napredovali v Nemčijo. Ko je Hitler spoznal moč in odločnost Rdeče armade, se je odločil uporabiti svoje preostale mobilne rezerve proti ameriški in britanski vojski, ki ju je dojemal kot veliko šibkejšo. 16. decembra je sprožil ofenzivo v Ardenih, da bi spodbudil razdor med zahodnimi zavezniki in jih morda prepričal, da se pridružijo njegovemu boju proti Sovjetom. Po nekaj začasnih uspehih je ofenziva propadla. Hitlerjevo upanje, da bo dosegel mir z Združenimi državami in Veliko Britanijo, je spodbudila smrt ameriškega predsednika Franklina D. Roosevelta 12. aprila 1945, vendar v nasprotju z njegovimi pričakovanji to ni povzročilo razkola med zavezniki.⁸⁰

20. aprila, na svoj 56. rojstni dan, je Hitler zadnjič odpotoval iz Führerbunkerja (Führerjevo zavetišče) na površje. Na uničenem vrtu kanclerstva tretjega Reicha je podelil železne križce fantom Hitlerjeve mladine, ki so se sedaj borili proti Rdeči armadi na fronti blizu Berlina.⁸¹

Med vojaško konferenco 22. aprila je Hitler vprašal o ⁸²Steinerjevi ofenzivi. Povedali so mu, da napad ni bil izpeljan in da so Sovjeti vstopili v Berlin. Hitler je prosil vse razen Wilhelma Keitela, Alfreda Jodla, Hansa Krebsa in Wilhelma Burgdorfa, naj zapustijo sobo, nato pa začel tirado proti izdaji in nesposobnosti svojih poveljnikov, kar je doseglo vrhunec v njegovi izjavi " vse je bilo izgubljeno«. Napovedal je, da bo v Berlinu ostal do konca in se nato ustrelil.⁸³

Po polnoči v noči z 28. na 29. april se je Hitler poročil z Evo Braun, v majhnem civilnem obredu v Führerbunkerju. Pozneje istega popoldneva je bil Hitler obveščen, da je italijansko odporiško gibanje prejšnjega dne usmrtilo Mussolinija. To je verjetno povečalo njegovo odločenost, da se izogne ujetništvu.⁸⁴

⁸⁰ Adolf Hitler, b. d.

⁸¹ Prav tam.

⁸² Armadni odred Steiner, imenovan tudi armadna skupina Steiner ali skupina Steiner, je bilačasna vojaška enota, vmesna po moči med korpusom in armado, ki jo je na papirju ustanovil nemški diktator Adolf Hitler 21. aprila 1945 med bitko za Berlin.

⁸³ Adolf Hitler, b. d.

⁸⁴ Prav tam.

30. aprila 1945 so bile sovjetske čete v bloku ali dveh od kanclerja Reicha, ko se je Hitler ustrelil v glavo, Eva Braun pa je pojedla kapsulo s cianidom. V skladu s prejšnjim Hitlerjevim ukazom so njihova trupla odnesli na vrt za kanclerstvom rajha, kjer so jih položili v krater bombe, polili z bencinom in zažgali.⁸⁵

Ni dokazov, da so Sovjeti našli dejanske ostanke Hitlerja ali Eve Braun, ki bi jih lahko identificirali kot njihove ostanke. Čeprav se je novica o Hitlerjevi smrti hitro razširila, je bil mrliški list izdan šele leta 1956, po dolgotrajni preiskavi zbiranja pričevanj 42 prič.⁸⁶

Slika 11: Prva stran časopisa oboroženih sil ZDA, ki naznanja Hitlerjevo smrt (dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Defeat_and_death,

23. 1. 2023)

⁸⁵ Adolf Hitler, b. d.

⁸⁶ Prav tam.

4 ZDRAVSTVENE IN PSIHIČNE MOTNJE

4.1 Psihične motnje

Leta 1943 je psihoanalist Walter C. Langer Hitlerja opisal kot »nevrotičnega psihopata«. Kasneje, leta 1977, je izšla tudi knjiga psihozgodovinarja Roberta G. L. Waita z naslovom »*The Psychopathic God: Adolf Hitler*«, v kateri je avtor trdil, da naj bi Hitler trpel za mejno osebnostno motnjo.⁸⁷

Mejna osebnostna motnja je motnja duševnega zdravja, ki vpliva na človekov način razmišljanja in čustvovanja. Vključuje težave s samopodobo in težave pri obvladovanju čustev ter vedenja.⁸⁸

Pri tej motnji je značilen močan strah pred zapuščenostjo in nestabilnostjo ter težko prenašanje samote. Spremlja jo tudi neustrezna jeza, impulzivnost in pogoste spremembe razpoloženja. Razvije se pretežno v zgodnji odrasli dobi, vendar se s starostjo postopoma izboljšuje.⁸⁹

Znanstveniki so Hitlerju pripisali tudi druge domnevne motnje kot so:

- Histerija,
- Histrionična osebnostna motnja,
- Šizofrenija,
- Paranoja,
- Psihotični simptomi zaradi zlorabe drog,
- Psihotični simptomi zaradi telesne bolezni,
- Psihopatija, antisocialna osebnostna motnja,
- Narcistična osebnostna motnja,
- Sadistična osebnostna motnja,
- Posttravmatska stresna motnja,

⁸⁷Adolf Hitler, b. d.

⁸⁸Mayo Clinic: Borderline personality disorder, b. d.

⁸⁹ Prav tam.

- Nenormalna lateralizacija možganov,
- Šizotipna osebnostna motnja,
- Bipolarna motnja,
- Aspergerjev sindrom.⁹⁰

Že zgodaj pa so ga zaradi njegovih nehumanih zločinov povezali tudi s »psihopatijo«, hudo osebnostno motnjo, katere glavni simptomi so pomanjkanje empatije, družbene odgovornosti in vesti. Prav tako so v zgodnjih 2000-ih prišli do mnenja, da je vsaj nekaj njegove psihopatologije mogoče pripisati vojni travmi.⁹¹

4.2 Zdravstvene težave

Mnogi raziskovalci so domnevali, da je Hitler trpel za sindromom razdražljivega črevesja, kožnimi lezijami, nerednim srčnim utripom, koronarno sklerozo, Parkinsonovo boleznijo, sifilisom, Hortonovo boleznijo, tinitusom in monorkizmom.⁹²

Nekateri znanstveniki trdijo, da se je Hitler kljub vsem boleznim in motnjam zavedal, kaj je počel in kakšne ukaze je dajal, ter je bil zato tudi odgovoren zanje.⁹³

Njegov osebni zdravnik Theodor Morell mu je med vojno predpisal 90 zdravil. Med njimi je Hitler jemal tablete za kronične želodčne težave in druge bolezni.⁹⁴

Zaradi eksplozije bombe 20. julija leta 1944 sta mu počila oba bobniča v ušesu in iz njegovih nog so morali odstraniti 200 lesenih drobcev.⁹⁵

Filmski posnetki o Hitlerju prikazujejo tudi tresenje njegove leve roke in podrsavanje med hojo, ki se je začelo pred vojno in se je proti koncu njegovega življenja poslabšalo. Mnogi zdravniki, ki so Hitlerja obiskali v zadnjih tednih njegovega življenja, so postavili tudi diagnozo Parkinsonove bolezni.⁹⁶

⁹⁰ Psychopathography of Adolf Hitler, b. d.

⁹¹ Prav tam.

⁹² Adolf Hitler, b. d.

⁹³ Prav tam.

⁹⁴ Prav tam.

⁹⁵ Prav tam.

⁹⁶ Prav tam.

Ker je diktator zavrnil rentgensko slikanje ali temeljit pregled, ni imel njegov osebni zdravnik, Theodor Morell druge možnosti, kot da ga je zdravil z navadnimi zdravili. Dovolil je le pregled krvi in urina, ki jih je Morell zabeležil kot normalne. Kljub kasnejšim težavam in boleznim pa je bil Hitler fizično močan in je imel zdrav imunski sistem, po zaslugi vegetarijanske prehrane in ne zauživanjem alkohola ter cigaretnega dima. Znal se je tudi dobro spopadati s stresom, vse dokler se ni začel izgublјati v vojni.⁹⁷

Dr. Ernst Gunther Schenck, ki je bil zdravnik in član SS v nacistični Nemčiji je dejal, da naj bi Hitler imel tri glavne bolezni in sicer:

- Kolitis, ki je verjetno predstavljal sindrom razdražljivega črevesja,
- Arteriosklerotično bolezen srca,
- Parkinsonovo bolezen.⁹⁸

4.3 Zdrave in nezdrave navade

Večino svojega odraslega življenja je bil diktator nekadilec, toda v mladosti je veliko kadil (25 do 40 cigaret na dan) in kasneje to dejanje označil za »izgubo denarja«. Sodelavce je poskušal prepričati, da prenehajo kaditi, tako da jim je obljubil za nagrado novo zlato uro.⁹⁹

Po letu 1937 je Hitler začel uporabljati amfetamin, od katerega je konec leta 1942 postal tudi odvisen. Znanstveniki predvidevajo, da je imel amfetamin vpliv tudi na njegovo nepredvidljivo vedenje, odločanje in vojaške ukaze.¹⁰⁰

Nekje v tridesetih letih 20. stoletja naj bi Hitler sprejel večinoma vegetarijansko prehrano. Vsemu mesu in ribam se je začel izogibati v letu 1942. Hitlerjev privatni tajnik Martin Bormann je dal zgraditi rastlinjak v bližini Berghofa, da bi diktatorju zagotovil stalno oskrbo s svežim sadjem in zelenjavo.¹⁰¹

⁹⁷Hitler's Medical File, 1985.

⁹⁸ Prav tam.

⁹⁹ Adolf Hitler, b. d.

¹⁰⁰ Prav tam.

¹⁰¹ Prav tam.

*Vzroki in razlogi
zakaj mali ljudje postanejo veliki diktatorji*

Kljub zdravi prehrani pa je Hitler redno užival amfetamin, barbiturate, opiate, kokain, kalijev bromid in atropo belladonna oz. volčjo češnjo.¹⁰²

¹⁰² Adolf Hitler, b. d.

5 ATENTATI

Diktator je imel srečo, da je dočakal 56 let, saj je preživel strelske jarke prve svetovne vojne in se prav tako izognil najmanj 42 poskusom atentatov na njegovo življenje. Opisali bova le nekaj izmed njih.

5.1 1938: Maurice Bavaud (Munchen)

Švicarski študent teologije Maurice Bavaud je menil, da je Adolf Hitler grožnja Švici, katoliški veri in vsem ljudem na splošno. Zaradi tega mnenja je konec leta 1938 kupil pištolo in začel slediti Führerju po Nemčiji. Svojo priložnost je dobil, ko so Hitler in drugi nacistični uradniki korakali po ulicah Munchna. S krinko, da je švicarski poročevalec Bavaud kupil sedež na tribuni ob poti parade. Tam je čakal na priložnost, da bi uperil svojo pištolo v diktatorja. Ko se je Hitler približal, mu je množica z mahanjem rok in zastav s svastiko preprečila, da bi končal življenje Adolfa Hitlerja. Bavaudu je zaradi zalezovanja Führerja zmanjkalo denarja in se je zato moral kot slepi potnik pretihotapiti na vlak za Pariz. Sprevodnik ga je predal policiji, kasneje pa ga je zasliševal gestapo. Po priznanju, da je nameraval ubiti Hitlerja, je bil obsojen na smrt. Maja 1941 je bil obglavljen z giljotino v berlinskem zaporu.¹⁰³

5.2 1939: Časovna bomba Georga Elaserja, Beer Hall (Munchen)

36-letni nemški tesar Georg Elser je imel željo ustaviti vojno. Njegov načrt, da bi to dosegel je bil, da bi Adolfa Hitlerja ubil z uporabo časovne bombe, postavljene v münchenski pivnici, v kateri je imel Führer 8.novembra svoj letni govor. Elser je živel in delal v pivnici, kjer je izdolbel steber poleg govorne ploščadi, kamor je skrnil svoj domač eksploziv. A mu to ni uspelo, saj se je Adolf Hitler odločil, da bo govor skrajšal ter ga je začel zgodaj, da se je lahko vrnil v Berlin, kjer bi koval načrte za neizbežno

¹⁰³Killing Hitler: The Many Assassination Attempts On Adolf Hitler, b. d.

vojno s Francijo. Tako je prostor zapustil trinajst minut pred eksplozijo. V tej eksploziji je bilo osem ubitih in več kot šestdeset ranjenih. Elserja so kmalu za tem prijeli in poslali v koncentracijsko taborišče. Po šestih letih so ga po Hitlerjevem ukazu končno usmrtili.¹⁰⁴

5.3 1943: Henning von Tresckow (Smolensk, Rusija)

Ko se je vojna začela obračati v korist zaveznikov je skupina nemških častnikov začela načrtovati atentat na Adolfa Hitlerja. Poleg tega so začeli načrtovati tudi strmoglavljenje njegove vlade in sklenitev miru z zahodnimi zavezniki. Kmalu po sovjetski zmagi v bitki pri Stalingradu, se je Hitler odločil obiskati čete na vzhodni fronti. Trinajstega marca 1943 je odletel v Smolensk na posvetovanja, kjer je bil nameščen nemški častnik in član nemškega odpora Henning von Tresckow. Slednji je imel drzen načrt.¹⁰⁵

Pred Hitlerjevim odhodom, je enega od Hitlerjevih pomočnikov prosil, naj vzame nazaj zaboj Cointreauja, da bi ga predal častniku, s katerim je von Tresckow nedavno izgubil stavo. Pomočnik je ustregel in nevede sprejel paket, ki je v resnici vseboval eksploziv s 30-minutnim časovnikom. Zarotnik Fabian von Schlabrendorff je aktiviral časovnik malo preden ga je predal pomočniku. Dve uri kasneje je Hitlerjevo letalo varno prispelo nazaj na poveljstvo Vzhodne Prusije. Z bombo je očitno šlo nekaj narobe. Preden je bil načrt razkrit, je von Schlabrendorff naslednji dan odletel po paket. Po pregledu je ugotovil, da se detonator ni sprožil, najverjetneje zaradi ledeno mrzlih razmer v prtljažnem prostoru Hitlerjevega letala.¹⁰⁶

5.4 1943: Smrtni objem Rudolfa von Gersdorffa (Berlin)

Teden dni po tem, ko je von Trescowov načrt spodletel, se je nemški častnik Rudolf von Gersdorff odločil, da je pripravljen dati življenje za odpor. Priložnost so dobili na razstavi sovjetskega orožja in drugih pripomočkov v Berlinu. Hitler naj bi se udeležil

¹⁰⁴ Killing Hitler: The Many Assassination Attempts On Adolf Hitler, b. d.

¹⁰⁵ Prav tam.

¹⁰⁶ Prav tam.

razstave in von Gersdorff, ki je bil strokovnjak za to temo, je dobil nalogo, da ga vodi po njej. Ko je 21. marca 1943 Hitler vstopil v muzej, je von Gersdorff sprožil desetminutne časovnike na dveh eksplozivnih napravah, ki ju je nato spravil v žepe plašča. Načrt je bil, da bi von Gersdorff v zadnjem trenutku objel diktatorja in bi oba razstrelil. A se je Adolf Hitler odločil to razstavo posneti le v osmih minutah in tako je von Gersdorffu pustil ravno dovolj časa, da je v zadnji sekundi stekel v kopalnico in razpršil naprave.¹⁰⁷

5.5 1943: Samomorilska misija majorja Axela von dem Busscheja (Volčji brlog, Poljska)

Nemški častnik Axel von dem Busschese je potem, ko je bil priča organiziranemu pokolu SS več kot 3000 judovskih civilistov na starem letališču Dubno (zdaj v zahodni Ukrajini), odločil, da je treba Hitlerja odstraniti z oblasti. Visok, svetlolas in modrooki Bussche je bil utelešenje idealov Hitlerjeve arijske rase. Njegov fizični videz je pomenil, da je bil popoln kandidat za modela novih zimskih uniform Wehrmachta pred Hitlerjem. Ogled uniform bi moral potekati v Volčjem brlogu, Hitlerjevem tajnem vojaškem poveljstvu v današnji Poljski, 16. novembra 1943. Busschejev načrt je bil, da si vstavi granato v žep in razstreli sebe in hkrati Führerja, ko se ponudi priložnost. Tokrat so bili zavezniki tisti, ki so preprečili atentat, saj je noč pred ogledom njihovo bombardiranje uničilo vlak na katerem so se nahajale uniforme. Tako je bil ogled odpovedan. Bussche je bil na koncu eden redkih vojaških zarotnikov v nemškem odporu, ki bi preživel vojno.¹⁰⁸

5.6 1944: Valkira (Volčji brlog, Poljska)

Henning von Tresckow in von Stauffenberg sta načrtovala atentat in do sredine leta 1944 sta izvedela, da se Gestapo približuje. Zdaj je prišel čas za ukrepanje. Za lokacijo

¹⁰⁷ Killing Hitler: The Many Assassination Attempts On Adolf Hitler, b. d.

¹⁰⁸ Prav tam.

sta ponovno izbrala Volčji brlog. Med sestankom, na katerem je bil prisoten Hitler, je von Stauffenberg pod mizo v konferenčni sobi postavil aktovko z bombo in jo potisnil čim bližje Führerju. Aktovko je nato nenamerno premaknil drug policist in končala je za nogo mize. Ko je bomba eksplodirala, je noga mize ščitila Hitlerja pred najhujšo eksplozijo, zaradi česar je utrpel le manjše poškodbe. Štirje ljudje so umrli, trinajst pa jih je bilo ranjenih. Čeprav je von Stauffenberg pobegnil v Berlin, so ga našli in znašel se je pred strelskim vodom. Henning von Tresckow je storil samomor, potem ko je izvedel, da zarota ni uspela. Gestapo je v maščevanje aretiral in ubil še skoraj 5000 drugih članov upora.¹⁰⁹

5.7 1944: Foxly

Pri tem atentatu so imeli načrt ubiti Adolfa Hitlerja z ostrostrelcem med njegovim jutranjim sprehodom. Vendar se načrt ni uresničil, saj so britanske oblasti menile, da ima Hitler slabe vojne strategije in kdorkoli bo naslednji na vrsti, bi jim lahko predstavljal večji izziv. Upoštevali so tudi možnost, da bi Nemci Hitlerja videli kot mučenca, ki bi zmagal, če ne bi bilo prikritih Britancev. Ta izid bi v prihodnosti vodil Nemce k maščevanju. Namesto tega so se osredotočili na zmago v vojni proti Nemčiji in uničenje nacistične ideologije.¹¹⁰

¹⁰⁹The July 20, 1944, Plot to Assassinate Adolf Hitler, 2021.

¹¹⁰ Operation Foxley, b. d.

6 ZANIMIVOSTI

6.1 Obsedenost s samopodobo

Na govore se je pripravljajl z fotografiranjem samega sebe:

Hitler je bil s sabo tako obseden, da je dal fotografu Heinrichu Hoffmanu fotografirati njegove govore. Na našo srečo Hoffman kljub temu, da so mu pozneje rekli, naj fotografije uniči, tega ni storil in jih je namesto tega vključil v svoje spomine.¹¹¹

6.2 Ljubezen do opere

Hitlerjeva obsedenost z Wagnerjem se je začela mnogo pred začetkom 2. svetovne vojne:

pri 12 letih je Hitler naletel na Wagnerja. Ko je Hitler v Mein Kampfu zapisal, da je bil "zasvojen" po obisku opere "Lohengrin", je Hitler domnevno izpuščal šolo, da bi obiskoval opero v svojih najstniških letih.¹¹²

6.3 Vojska govorečih psov

Obstajajo govorce, po katerih naj bi Hitler vzredil vojsko govorečih psov:

po besedah dr. Jana Bondesona sta Hitler in njegov privrženec zbrala "izobražene" pse, s katerimi sta komunicirala (s tapkanjem s tacami, lajanjem in mahanjem z repom) – in dosegla, da je celo eden zalajal "Mein Fuhrer!" Ti psi naj bi pomagali zmagati v vojni, kar je nekoliko logično, saj je bil Hitler močno navezan na svoja psa, Blondi in Bello. (Prvega je ubil, preden je storil samomor.)¹¹³

¹¹¹ 10 Things You Didn't Know About Hitler, b. d.

¹¹² Prav tam.

¹¹³ Prav tam.

6.4 Ailurofobija

Diktator naj bi imel iracionalen strah pred mačkami ali ailurofobijo.¹¹⁴

6.5 The Great Dictator

Leta 1940 je Charlie Chaplin posnel posmehljiv film 'Veliki diktator' o Adolfu Hitlerju. Chaplin ga je financiral iz lastnega denarja.¹¹⁵

6.6 Hitlerjevi brki

Ena najbolj značilnih lastnosti Adolfa Hitlerja so njegovi ikonični brki, v stilu zobne ščetke. Preden je prevzel ta slog, pa je imel polne kajzerske brke. Hitler je med prvo svetovno vojno spremenil svoje brke, da bi olajšal nošenje plinske maske, pravi Alexander Moritz Frey, ki je v tem obdobju služil pri Hitlerju. V medvojnem obdobju je bil slog zobne ščetke priljubljen, vendar je po drugi svetovni vojni zaradi povezave s Hitlerjem priljubljenost nazadovala.¹¹⁶

6.7 Zdravnik njegove družine je bil Jud

Eno od dejstev o Adolfu Hitlerju, ki ga morate vedeti, je, da je bil Hitlerjev družinski zdravnik Jud. Eduard Bloch je bil avstrijski Jud in je zdravil Adolfa Hitlerja in njegovo družino. Skrbel je predvsem za Hitlerjevo mamo Klaro, ko je zbolela za rakom dojke. Ker je poznal socialno-ekonomski položaj družine, je dr. Bloch včasih popustil ali se celo popolnoma odpovedal plačilu zdravstvenih storitev. S tem si je dr. Bloch po

¹¹⁴ Adolf Hitler Facts, b. d.

¹¹⁵ Prav tam.

¹¹⁶ 10 Things You Didn't Know About Hitler, b. d.

nacistični aneksiji Avstrije prislužil posebno zaščito, Hitler pa ga je celo imenoval »Edeljude« ali »plemeniti Jud«. ¹¹⁷

6.8 Njegov polnečak se je boril za ameriško mornarico

William Patrick Hitler je bil polnečak Adolfa Hitlerja, sin njegovega polbrata Aloisa Hitlerja mlajšega. Po rojstvu je bil britanski državljan, vendar je leta 1933 odšel v Nemčijo, da bi izkoristil stričevo naraščajočo moč. Njegov stric Adolf Hitler mu je dal več služb, a z njimi postajal nezadovoljen. V želji po boljših službah je skušal izsiljevati Hitlerja z grožnjami, da bo svoje neprijetne družinske zgodbe delil z novinarji. Adolf Hitler je leta 1938 Williamu ponudil visoko službo, v zameno pa naj bi se William odpovedal britanskemu državljanstvu. William se je takrat zbal, da bi to lahko bila past, zato je pobegnil iz nacistične Nemčije in se vrnil v London. Nato se je priselil v ZDA, kjer se je pridružil ameriški mornarici in se v drugi svetovni vojni boril proti stričevim silam. William Patrick Hitler je prejel nagrado Purple Heart, ameriško državljanstvo, kasneje pa je spremenil svoj priimek v Stuart-Houston. ¹¹⁸

6.9 Nobelova nagrada za mir

Švedski zakonodajalec je Adolfa Hitlerja kot šalo predlagal za Nobelovo nagrado za mir:

Leta 1939 je švedski zakonodajalec predlagal Adolfa Hitlerja za Nobelovo nagrado za mir. Želel je, da bi šlo za šalo, vendar je nominacija sprožila veliko ogorčenja in povzročila umik nominacije. Slavni Hitlerjev kritik pa si je leta 1935 prislužil Nobelovo nagrado za mir. Hitler je bil na to besen in je vsakemu Nemcu prepovedal prejeti Nobelovo nagrado. Kot alternativo so ustanovili nemško državno nagrado za umetnost in znanost. Zagotovo med najbolj zanimivimi dejstvi Adolfa Hitlerja. ¹¹⁹

¹¹⁷ Adolf Hitler Facts, b. d.

¹¹⁸ Prav tam.

¹¹⁹ Prav tam.

6.10 Zagovarjal je dobrobit živali

Glede na grozljivo krutost, ki jo je povzročil ljudem po svetu, je morda presenetljivo, da je bil Hitler vnet zagovornik dobrega počutja živali. Hitler naj bi nasprotoval konjskim dirkam in lovu. Dobro počutje živali se je pojavljalo v različnih nacističnih zakonodajah. En del, za katerega se je zdelo, da omejuje vivisekcijo – praksa operacij na živih živalih za namene poskusov in znanstvenih raziskav – naj bi bil manj daljnosežen, kot se je domnevalo. Kakor koli že, težko je uskladiti kakršno koli očitno Hitlerjevo skrb za živali s popolnim pomanjkanjem sočutja in človečnosti, ki ju je pokazal kot vodja nacistov.¹²⁰

6.11 Človek leta

Eno najbolj kontroverznih dejstev o Adolfu Hitlerju je, da je bil leta 1938 "Človek leta" (zdaj "Osebnost leta") revije Time. Pojasnili so, da naziv ni čast ali pohvala, temveč razlika, ki vključuje oseba, skupina, ideja ali predmet, ki je vplival na svet »na bolje ali na slabše«. Revija Time je kot "osebnost leta" predstavila tudi druge kontroverzne osebnosti, kot so Josip Stalin (1939 in 1942), Nikita Hruščov (1957) in Ajatola Homeini (1979).¹²¹

6.12 Hitlerjevo družinsko drevo

Adolf Hitler je imel veliko družino, čeprav je v otroštvu izgubil skoraj vse sorojence. Odraslost sta dočakala samo on in njegova sestra Paula, ki je umrla leta 1960. Njegov oče Alois je imel pred Hitlerjevo mamo še eno ženo, s katero je imel 2 otroke in tako je Hitler imel polbrata in polsestro. Njegova polsestra je imela 3 otroke, od katerih je bila diktatorjeva najljubša Angela 'Geli' Raubal, ki naj bi storila samomor v njegovem Berlinskem stanovanju.¹²²

¹²⁰ 12 Facts About Adolf Hitler, b. d.

¹²¹ Prav tam.

¹²² Hitler's descendants, 2018.

Danes še živi 5 potomcev Hitlerjeve širše družine. Dva izmed njih sta brata Brian in Louis, ki sta diktatorjeva pranečaka. Njuna družina je leta 1946 svoj priimek spremenila v »Hiller«, nato pa v angleški dvojni priimek - Stuart-Houston.¹²³

Adolf Hitler je bil pol stric njunega očeta Williama Patricka Hitlerja. "Willy", rojen v Združenem kraljestvu, je leta 1930 emigriral v ZDA. V mornarici se je boril proti Kriegsmarine (ime takratne nemške mornarice). Takrat so še uporabljali svoj stari priimek.¹²⁴

Hitler proti Hitlerju. Udar za ameriško vojno propagando. Kasneje je Willy Hitler postal fantom. S svojo nemško ženo Phyllis se je umaknil na Long Island. Svojim sinovom je želel prihraniti prekletstvo najhujšega družinskega imena v svetovni zgodovini. Skrbelo ga je tudi za preostale naciste - Hitler je sovražil svojega pol nečaka in ga imenoval "gnusen".¹²⁵

Drugi trije potomci so Peter Raubal, Heiner Hochegger in brat Briana in Louisa, Alexander Stuart-Houston.¹²⁶

Čeprav Hitler ni imel svojih otrok se je veliko govorilo o tem, da naj bi Hitler imel sina s francoskim dekletom, toda to ni bilo nikoli potrjeno. Kakor pa je očitno danes, se bo Hitlerjeva linija hitro končala, saj se nihče od zadnjih petih potomcev Hitlerjeve širše družine ni poročil ali imel svojih otrok.¹²⁷

¹²³ Hitler's descendants, 2018.

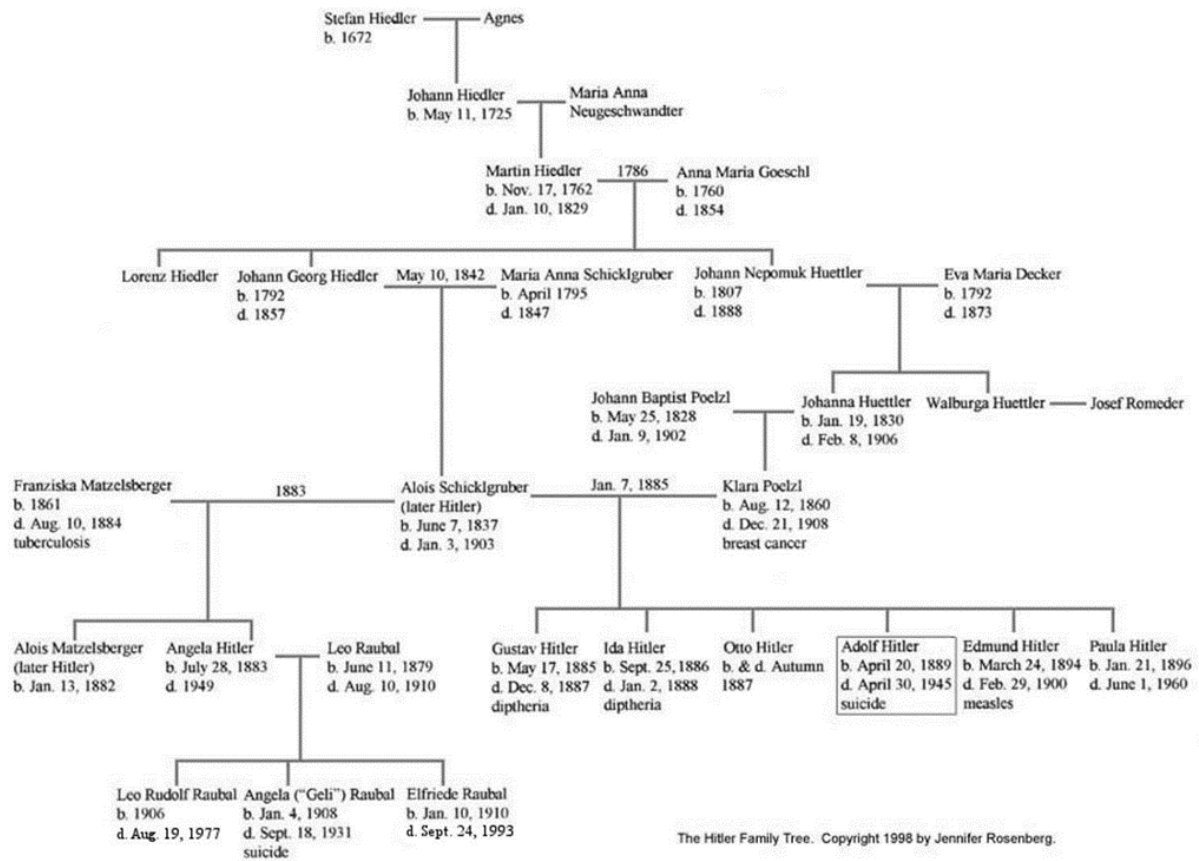
¹²⁴ Prav tam.

¹²⁵ Prav tam.

¹²⁶ Prav tam.

¹²⁷ Prav tam.

Vzroki in razlogi
zakaj mali ljudje postanejo veliki diktatorji

Slika 12: Hitlerjevo družinsko drevo (dostopno na:

<https://www.thoughtco.com/hitlers-family-tree-1779646>, 23. 1. 2023)

6.13 Geli Raubal

Še eno od bizarnih dejstev Adolfa Hitlerja je, da je bil obseden s svojo pol nečakinjo Angelo Mario »Geli« Raubal. Geli Raubal je bila hči polsestre Adolfa Hitlerja, Angele Hitler. Med Hitlerjevim vzponom na oblast je postajal vse bolj posesiven do Geli. Pozorno je opazoval njena dejanja in živela je kot Hitlerjeva ujetnica v njegovem stanovanju v Münchnu.¹²⁸

Geli Raubal je imela razmerje s Hitlerjevim šoferjem Emilom Mauriceom. Ko je to izvedel, ju je Hitler prisilil, da prekineta razmerje, nato pa Mauricea odpustil. Hitler ji je tudi prepovedal svobodno druženje s prijatelji. Potem, ko ji ni dovolil oditi na Dunaj, sta se sporekla in Raubal je bil kasneje najden mrtev v Hitlerjevem stanovanju. Očitno si je 19. septembra leta 1931 vzela življenje s Hitlerjevo pištolo, vendar so nekateri menili, da jo je Hitler umoril. Policija pa ni poročala o nobenih znakih zlorabe.¹²⁹

V času Gelijine smrti naj bi bil Hitler izven mesta. Novico o njeni smrti je domnevno izvedel šele naslednji dan. Padel je v globoko depresijo in razmišljal celo o samomoru. Zaradi tega nesrečnega dogodka je postal tudi vegetarijanec, saj ni prenesel pogleda na meso, ki ga je spominjalo na mrtvo telo svoje pol nečakinje.¹³⁰

Ko se je vrnil iz svojega depresivnega stanja je bil Adolf Hitler popolnoma drugačna oseba. Čeprav ni bil nikoli prijazen, je bil sedaj še bolj krut, tudi do svoje lastne družine. Smrt Geli Raubal ostaja ena najtemnejših točk v Hitlerjevem osebnem življenju. Od tega dogodka se je Hitler spremenil iz nemškega kanclerja v nečloveško pošast, Führerja. Po mnenju njegovega fotografa, bi lahko bilo vse drugače, če Geli ne bi umrla. Dejal je tudi, da je njena smrt povzročila, da so v Hitlerju začela rasti semena nečlovečnosti.¹³¹

¹²⁸ Geli Raubal, b. d.

¹²⁹ Prav tam.

¹³⁰ Prav tam.

¹³¹ Prav tam.

Citat iz knjige Mein Kampf: „Wenn Menschenherzen brechen und Menschenseelen verzweifeln, dann blicken aus dem Dämmerlicht der Vergangenheit die großen Überwinder von Not und Sorge, von Schmach und Elend, von geistiger Unfreiheit und körperlichem Zwange auf sie hernieder und reichen den verzagenden Sterblichen ihre ewigen Hände! Wehe dem Volke, das sich schämt, sie zu erfassen!“¹³²

Prevod: »Ko se lomijo srca človeška in obupajo človeške duše, tedaj iz somraka preteklosti gledajo nanje veliki zmagovalci stiske in skrbi, sramote in bede, duhovnega suženjstva in fizične prisile in iztegujejo svoje večne roke malodušnim smrtnikom! Gorje ljudem, ki jih je sram prijeti!«

Slika 13: Geli Raubal in Adolf Hitler (dostopno na:

<https://allthatsinteresting.com/geli-raubal>, 23. 1. 2023)

¹³² HITLER, A. (1925). Mein Kampf. München.

6.14 Hitlerjeva druga knjiga (Zweites Buch)

Zweites Buch (druga knjiga), objavljena v angleščini kot Hitler's Secret Book (Hitlerjeva skrita knjiga) in pozneje kot Hitler's Second Book, je nelektoriran prepis misli Adolfa Hitlerja o zunanji politiki, napisanih leta 1928. Napisana je bila po Mein Kampfu in ni bila objavljena za časa njegovega življenja.¹³³

Gerhard Weinberg špekulira, da Zweites Buch leta 1928 ni izšel, ker se Mein Kampf takrat ni dobro prodajal in ker je Hitlerjev založnik Franz-Eher-Verlag diktatorju povedal, da bi druga knjiga še bolj ovirala prodajo.¹³⁴

Slika 14: Hitlerjeva druga knjiga (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Hitlers_Zweites_Buch, 23. 1. 2023)

¹³³ Hitlers Zweites Buch , b. d.

¹³⁴ Prav tam.

7 PRIMERJAVA Z DRUGIMI DIKTATORJI

7.1 Benito Mussolini

Benito Amilcare Andrea Mussolini je bil italijanski politik in novinar, ki je ustanovil in vodil Nacionalno fašistično stranko (PNF). Bil je predsednik italijanske vlade od pohoda na Rim leta 1922 do njegove odstavitve leta 1943, pa tudi "Duce" italijanskega fašizma od ustanovitve italijanskih Fasces of Combat leta 1919 do njegove usmrtitve leta 1945 s strani italijanskih partizanov. Kot diktator Italije in glavni utemeljitelj fašizma je Mussolini v obdobju med vojnama navdihoval in podpiral mednarodno širjenje fašističnih gibanj.¹³⁵

Rodil se je 29. julija 1883 v Dovia di Predappio, majhnem mestu v provinci Forli v Romagni. Kasneje, v obdobju fašizma, so Predappio poimenovali "Ducejevo mesto".¹³⁶

Zraven svoje druge žene Rachele Guidi je imel tudi več ljubic, med njimi Margherito Sarfatti in njegovo zadnjo spremljevalko Claro Petacci. Mussolini je imel veliko kratkih spolnih srečanj z ženskimi podpornicami, kot poroča njegov biograf Nicholas Farrell.¹³⁷

Poleg svoje materne italijanščine je Mussolini govoril angleško, francosko in vprašljivo nemščino (njegov občutek ponosa je pomenil, da ni uporabljal nemškega tolmača). To je bilo opazno na Münchenski konferenci, saj noben drug narodni voditelj ni govoril nič drugega kot svoj materni jezik; Mussolini je bil opisan kot "glavni tolmač" na konferenci.¹³⁸

Mussolini je bil hipomaničen. Imel je agresivno in obsesivno-kompulzivno reakcijo običajnega političnega voditelja, toda poleg tega je imel evforijo, ideje o veličini in želel si je ustvariti Imperialno Italijo, kakršna je bila za časa Rimskega imperija.

¹³⁵ Benito Mussolini, b. d.

¹³⁶ Prav tam

¹³⁷ Prav tam

¹³⁸ Prav tam

Zapor bi lahko bil vzrok za njegovo klavstrofobijo. Zavrnil je vstop v Modro jamo (morska jama na obali Caprija) in raje je imel velike sobe, kot je bila njegova pisarna velikosti 18 x 12 x 12 m v Palazzo Venezia.¹³⁹

Mussolinija so usmrtili skupaj z njegovo ljubico Claro Petacci italijanski partizani v majhni vasici imenovani Giulino di Mezzegra, medtem ko sta poskušala pobegniti v Švico. Italijanski diktator je svoj konec doživel 28. aprila 1945 pri 61-ih letih.¹⁴⁰

7.2 Josip Stalin

Josip Vissarionovič Stalin (rojen kot Ioseb Besarionis dze Jughashvili) je bil v Gruziji rojen sovjetski revolucionar in politični voditelj, ki je vodil Sovjetsko zvezo od leta 1924 do svoje smrti leta 1953. Opravljal je oblast kot generalni sekretar Komunistične partije Sovjetske zveze (1922–1952) in predsednik Sveta ministrov Sovjetske zveze (1941–1953). Sprva je državo upravljal kot del kolektivnega vodstva, nato pa je do leta 1930 utrdil oblast in postal diktator. Ideološko se je držal leninistične interpretacije marksizma, te ideje je formaliziral kot marksizem-leninizem, medtem ko se njegova lastna politika imenuje stalinizem.¹⁴¹

Rojen je bil v gruzijskem mestu Gori, ki je bil takrat del gubernije Tiflis v Ruskem imperiju in dom mešane gruzijske, azerbajdžanske, armenske, ruske in judovske skupnosti. Rodil se je 18. decembra 1878.¹⁴²

Po mnenju biografa Montefioreja je "tako od sovražnih kot prijateljskih prič jasno, da je bil Stalin vedno izjemen, celo od otroštva". Stalin je imel kompleksen um, veliko samokontrolo in odličen spomin. Bil je priden delavec in kazal je močno željo po učenju; ko je bil na oblasti, je natančno preučeval številne podrobnosti sovjetskega življenja, od filmskih scenarijev do arhitekturnih načrtov in vojaške opreme.¹⁴³

¹³⁹ Benito Mussolini, b. d.

¹⁴⁰ Prav tam.

¹⁴¹ Joseph Stalin, b. d.

¹⁴² Prav tam.

¹⁴³ Prav tam.

Stalin je lahko igral različne vloge za različno občinstvo in je bil spreten v prevari, pogosto je zavajal druge glede svojih resničnih motivov in ciljev. Priznal je, da zna biti nesramen in žaljiv, vendar je le redko povzdignil glas v jezi. Ko se je njegovo zdravje kasneje v življenju poslabšalo, je postajal vse bolj nepredvidljiv in slabe volje. Kljub svojemu ostremu govorjenju je znal biti zelo očarljiv. Ko je bil sproščen, je zbijal šale in posnemal druge. Montefiore je predlagal, da je bil ta šarm "temelj Stalinove moči v partiji".¹⁴⁴

V nasprotju s takšno sliko pa je lahko bil tudi neusmiljen, temperamentno krut in je imel veliko nagnjenost k nasilju celo med boljševiki. Manjkalo mu je sočutja, nekaj, kar je Volkogonov domneval, da bi lahko bilo poudarjeno zaradi njegovih mnogih let v zaporu in izgnanstvu, čeprav je bil sposoben prijznosti do tujcev, tudi sredi velikega terorja. Bil je sposoben samovšečne ogorčenosti, zamerljivosti in maščevalnosti. Do dvajsetih let 20. stoletja je bil tudi sumničav in zarotniški, nagnjen k prepričanju, da ljudje načrtujejo proti njemu in da za dejanji nestrinjanja stojijo velike mednarodne zarote.¹⁴⁵

Ni bil ženskar. Po besedah Borisa Bazhanova, nekdanjega Stalinovega tajnika, "ženske ga niso zanimale. Njegova lastna ženska (Alilujeva – druga žena) mu je bila dovolj." Stalin se je dvakrat poročil in imel več otrok.¹⁴⁶

Stalin je imel mehak glas in ko je govoril rusko, je to počel počasi in skrbno izbiral fraze. Zasebno je pogosto uporabljal grob jezik in psovke, čeprav se je temu izogibal v javnosti. Stalin je bil opisan kot slab govornik, po besedah Volkogonova, »preprost in jasen, brez domišljije, spevnih fraz ali platformne histrionije«. Redko je govoril pred velikim občinstvom in se je raje izražal v pisni obliki.¹⁴⁷

Zaradi velikega števila presežnih smrti pod njegovo vladavino je bil Stalin označen za "eno najbolj razvpitih osebnosti v zgodovini". Te smrti so se zgodile kot posledica kolektivizacije, lakote, terorističnih kampanj, bolezni, vojn in stopenj umrljivosti. v Gulagu. Obtožen je bil tudi genocida v primerih prisilnega preseljevanja prebivalstva etničnih manjšin v Sovjetski zvezi in lakote v Ukrajini.¹⁴⁸

¹⁴⁴ Joseph Stalin, b. d.

¹⁴⁵ Prav tam.

¹⁴⁶ Prav tam.

¹⁴⁷ Prav tam.

¹⁴⁸ Prav tam.

1. marca 1953 je ruskega diktatorja njegovo osebje našlo napol zavestnega na tleh njegove spalnice. Imel je možgansko krvavitev. Premestili so ga na kavč in tam ostal tri dni. Hranili so ga ročno z žličko, dajali so mu različna zdravila in injekcije ter mu postavljali pijavke. Obdukcija je pokazala, da je umrl zaradi možganske krvavitve in da so bile njegove možganske arterije hudo poškodovane zaradi ateroskleroze.¹⁴⁹

7.3 Primerjava – podobnosti in razlike

Pogled na partnerstvo - Hitler je imel dolgoletno dekle, ki je dan pred smrtjo postala tudi njegova žena in tako kot Stalin se ni oziral za drugimi ženskami, v nasprotju z njima pa je Mussolini svojo prvo ženo pregnal, da se je lahko poročil s svojo ljubico, ki je kasneje postala njegova druga žena s katero je imel kar 5 otrok in tudi med drugim zakonom si je iskal druga dekleta.

Diktatorski režim - Nekaj kar povezuje vse tri diktatorje je njihov diktatorski režim. Vsak od njih si je v svoji državi ustvaril različna gibanja, ki so povečevala njihove diktatorske uspehe – v Nemčiji se je razvil nacizem, v Italiji fašizem, v Rusiji pa stalinizem.

Psihične motnje – Vsak od njih je imel nekakšne psihične težave, ki so vplivale na njihovo vedenje. Hitler je imel shizofrenijo in več vrst različnih motenj in psihoz, Mussoliniju se je razvila klavstrofobija, Stalin pa je začel verjeti, da se proti njemu dogajajo zarote in je po krivem zaprl in mučil kar nekaj ljudi zaradi svojih zablod.

Družina – Vsi so bili rojeni v revne družine in so se morali sami potruditi, da so prišli na oblast.

Vera – Mame vseh treh diktatorjev so bile verne, toda njihovi sinovi so kasneje v življenju vero zavrnili. Čeprav sta Hitler in Stalin kot zelo mlada razmišljala, da bi se pridružila cerkvi, je imel Mussolini zase čisto drugačne načrte.

¹⁴⁹ Joseph Stalin, b. d.

Govorništvo – Še nekaj kar te tri diktatorje povezuje je, da so bili izjemo dobri govorniki. Ljudje so jih radi poslušali, saj so diktatorji pritegnili njihovo pozornost.

Smrt - Vsi trije diktatorji so svoj konec doživeli na drugačen način. Hitler je skupaj s svojo ženo storil samomor, Mussolinija so z ljubico usmrtili italijanski partizani, Stalin pa je umrl zaradi možganske krvavitve.

RAZPRAVA

Cilj najine raziskovalne naloge je bil, da raziščeva življenje Adolfa Hitlerja in ugotoviva, kakšne travme je doživel, ter kakšne posledice so pustile na njem. Prav tako sva se podale na raziskovanje njegovega zdravstvenega stanja in psihičnega stanja med in po vojni, ter pred njegovo smrtjo. V raziskovalno nalogo sva vključili in opisali nekaj atentatov na njegovo življenje, saj verjameva, da so tudi ti dogodki vplivali nanj, predvsem v negativno. Opisali sva tudi kar nekaj manj znanih zanimivosti o diktatorju, ki posledično razkrivajo, kakšna oseba je bil in kakšen vtis je pustil tudi po svoji smrti. Nazadnje sva ga primerjali še z dvema bolj znanima diktatorjema iz istega časa, Josipom Stalinom in Benito Mussolinijem.

Ne glede na njegove življenjske travme, zastopava dejstvo, da to ne opravičuje dejanj in odločitev, ki so rezultirala tako huda grozodejstva kot jih poznamo iz zgodovine (genocid nad judi, koncentracijska taborišča ...). Težava vsakega posameznika ali njegova omejitev ga obvezuje, da se še bolj trudi, da sprejme samega sebe, se sooči s svojimi preteklimi strahovi in problemi ter da deluje v dobrobit sebe in drugih.

Hipoteze:

1. Adolf Hitler je imel psihične težave, ki so posledično vplivale na njegove odločitve.

Prvo hipotezo lahko potrdiva, saj sva raziskale diktatorjevo psihično stanje in odkrile, da je imel veliko psihičnih motenj, zaradi katerih je proti koncu druge svetovne vojne dajal povsem nesmiselne vojaške ukaze, ki so bili povod za izgubo Nemčije.

2. Zaradi težav v družini je kasneje utrpel sociološke in psihološke motnje.

Tudi to hipotezo lahko potrdiva, saj sva odkrili, da je v svojem otroštvu Hitler utrpel tako fizično kot tudi psihično nasilje od svojega očeta. Posledice takšnega nasilja so se na Hitlerju poznale šele kasneje v življenju.

3. V današnjem svetu še obstajajo potomci Hitlerjeve širše družine.

Najino zadnjo hipotezo lahko prav tako potrdiva saj sva odkrili, da v današnjem času še živi pet potomcev Hitlerjeve širše družine. Vseeno izgleda, da se bo njegova linija hitro končala, saj se nihče od njegovih potomcev še ni poročil in še nima otrok.

DRUŽBENA ODGOVORNOST

Meniva, da je najina raziskovalna naloga družbeno odgovorna, saj bo ljudem podala nov vpogled v Hitlerjevo osebno življenje ter njegovo zdravstveno in psihično stanje pred vojno in po njej. Prav tako lahko v tej raziskovalni nalogi ljudje vidijo, kakšne posledice so na diktatorju pustile določene življenjske travme in v kaj se je zaradi njih spremenil. Meniva, da marsikaj, kar se nam zgodi vpliva na nas. Bodisi negativno ali pozitivno.

ZAKLJUČEK

Pri raziskovanju te naloge sva odkrili, kako je v resnici potekalo Hitlerjevo življenje in kaj vse je vplivalo na njegovo fizično in psihično stanje. Izvedeli sva veliko novega tako o njem, kot tudi o poteku prve in druge svetovne vojne.

ZAHVALE

Ob koncu raziskovalne naloge se želiva zahvaliti najini mentorici, ki nama je nudila podporo in pomoč pri izdelavi naloge ter gospe knjižničarki, ki nama je pomagala pridobiti gradivo in nama omogočila mirno delo v šolski knjižnici.

VIRI IN LITERATURA

Knjižni viri

- HITLER, A. (1925). Mein Kampf. München.
- WAITE, R. G. L. (1977). The Psychopathic God: Adolf Hitler. New York: Basic Books.

Elektronski viri

- BBC Teach, Adolf Hitler: Man and monster – dostopno na:
<https://www.bbc.co.uk/teach/adolf-hitler-man-and-monster/zbrx8xs>
(19. 1. 2023)
- Wikipedia: Adolf Hitler – dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler (19. 1. 2023)
- United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler: Early Years, 1889 - 1913 – dostopno na:
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/adolf-hitler-early-years-1889-1913> (19. 1. 2023)
- United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler: 1924 – 1930 – dostopno na:
[Adolf Hitler: 1924-1930 | Holocaust Encyclopedia \(ushmm.org\)](https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/adolf-hitler-1924-1930) (18. 1. 2023).
- United States Holocaust Memorial Museum, Adolf Hitler – dostopno na:
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/adolf-hitler?series=4>
(19. 1. 2023)

- United States Holocaust Memorial Museum, The July 20, 1944, Plot to Assassinate Adolf Hitler – dostopno na:
[The July 20, 1944, Plot to Assassinate Adolf Hitler | Holocaust Encyclopedia \(ushmm.org\)](https://www.ushmm.org/learn/encyclopedias/entries/view/The-July-20-1944-Plot-to-Assassinate-Adolf-Hitler/entryid/43682) (19. 1. 2023)
- All That's Interesting: The Complicated Truth About Hitler's Children And Whether The Fuhrer Was Actually A Father – dostopno na:
<https://allthatsinteresting.com/hitlers-children> (19. 1. 2023)
- Wikipedia: Psychopathography of Adolf Hitler – dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Psychopathography_of_Adolf_Hitler (19. 1. 2023)
- Chicago Tribune: Hitler's Medical File – dostopno na:
<https://www.chicagotribune.com/news/ct-xpm-1985-10-14-8503090891-story.html> (19. 1. 2023)
- Mayo Clinic: Borderline personality disorder – dostopno na:
<https://www.mayoclinic.org/diseases-conditions/borderline-personality-disorder/symptoms-causes/syc-20370237> (23. 1. 2023)
- Historyhit: 12 Facts About Adolf Hitler – dostopno na:
<https://www.historyhit.com/facts-about-adolf-hitler/> (23. 1. 2023)
- Sky History: 10 Things You Didn't Know About Hitler – dostopno na:
<https://www.history.co.uk/shows/hunting-hitler/articles/10-things-you-didnt-know-about-hitler> (23. 1. 2023)
- Sky History: Killing Hitler: The Many Assassination Attempts On Adolf Hitler – dostopno na:

<https://www.history.co.uk/article/killing-hitler-the-many-assassination-attempts-on-adolf-hitler> (23. 1. 2023)

- Sky History: The Man Who Didn't Shoot Hitler – dostopno na:
<https://www.history.co.uk/article/the-man-who-didnt-shoot-hitler> (23. 1. 2023)
- Facts.net: Adolf Hitler Facts – dostopno na:
<https://facts.net/adolf-hitler-facts/> (23. 1. 2023)
- Wikipedia: Hitlers Zweites Buch – dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Hitlers_Zweites_Buch (23. 1. 2023)
- Bussiness Insider: Hitler's descendants – dostopno na:
<https://www.businessinsider.com/hitlers-descendant-merkel-trump-2018-10>
(23. 1. 2023)
- All That's Interesting: Hitler's descendants – dostopno na:
<https://allthatsinteresting.com/hitlers-descendants> (23. 1. 2023)
- United States Holocaust Memorial Museum, The July 20, 1944, plot to assassinate Adolf Hitler – dostopno na:
<https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-july-20-1944-plot-to-assassinate-adolf-hitler?series=4> (23. 1. 2023)
- All That's Interesting: Geli Raubal – dostopno na:
<https://allthatsinteresting.com/geli-raubal> (23. 1. 2023)
- Wikipedia: Operation Foxley – dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Foxley (23. 1. 2023)
- Wikipedia: Benito Mussolini – dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Benito_Mussolini (20. 1. 2023)
- Wikipedia: Joseph Stalin – dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Joseph_Stalin (20. 1. 2023)

Viri člankov

- Revija History: članek – Hitler za rešetkami (št. 79/2018)

VIRI SLIK

Slika 1: Wikipedia - Hitler kot dojenček (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

Slika 2: Wikipedia - Hitlerjeva mati – Klara Hitler (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

Slika 3: Wikipedia - Hitlerjev oče – Alois Hitler (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

Slika 4: Wikipedia - Grob Hitlerjevih staršev (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Klara_Hitler, 23. 1. 2023)

Slika 5: Wikipedia - Dunajska državna operna hiša, 1912 – naslikal Hitler

(dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Paintings_by_Adolf_Hitler, 23. 1. 2023)

Slika 6: Warmilitaria - Značka Black Wound (dostopno na:

<https://www.warmilitaria.it/en/wounded-badges/300-wound-badge-black.html>,

23. 1. 2023)

Slika 7: Wikipedia - Knjiga Mein Kampf – 'Moj boj' (dostopno na:

https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Beer_Hall_Putsch_and_Landsberg_Prison,

23. 1. 2023)

Slika 8: Wikipedia - Benito Mussolini in Adolf Hitler (dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Rearmament_and_new_alliances,
23. 1. 2023)

Slika 9: Wikipedia - Hitler v Parizu (dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Start_of_World_War_II, 23. 1. 2023)

Slika 10: Wikipedia - Napoved vojne ZDA (dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Path_to_defeat, 23. 1. 2023)

Slika 11: Wikipedia - Prva stran časopisa oboroženih sil ZDA, ki naznanja Hitlerjevo smrt (dostopno na: https://en.wikipedia.org/wiki/Adolf_Hitler#Defeat_and_death,
23. 1. 2023)

Slika 12: ThoughtCo. – Hitlerjevo družinsko drevo (dostopno na:
<https://www.thoughtco.com/hitlers-family-tree-1779646>, 23. 1. 2023)

Slika 13: All That's Interesting - Geli Raubal in Adolf Hitler (dostopno na:
<https://allthatsinteresting.com/geli-raubal>, 23. 1. 2023)

Slika 14: Wikipedia - Hitlerjeva druga knjiga (dostopno na:
https://en.wikipedia.org/wiki/Hitlers_Zweites_Buch, 23. 1. 2023)